

dövastidning

2:2022

ZINITA CARLSSON
som gästkrönikör

SDR 100 ÅR: Politiska
kontakter som i schack

Viktoria flydde krigets Ukraina

Att låna ut sina händer

En dag sa Sarah Remgren till mig att hon ville upplåta sitt krönikeutrymme till en person som inte brukade få rampljus på sig. "Jag lånar ut mina händer", sade hon om greppet. Den person som hon agerar spökskrivare åt heter Zinita Carlsson. Resultatet blev väldigt fint. Läs mer på sid. 12-13.

I september väntar valet och Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) firar 100-årsjubileum. Därför har DT gjort en liten djupdykning i förbundets historia med tonvikt på intressepolitiska landvinningar och intervjuat såväl pensionerade som nuvarande medarbetare om politiska kontakter. Läs det långa reportaget, *Politiska kontakter som i schack*, på sid. 16-19.

En kollega på SDR frågade mig: hur skulle du göra om olyckan var framme och du behövde ringa 112? Det fick mig att tänka till. En bra fråga med tanke på att det handlade om liv och död. Därför beslöt jag att skriva en artikel om hur 112 fungerar för döva och göra en enkät med tre personer om nödnumret. Läs mer på sid. 4-5.

Viktoria befann sig i Ukraina när det fasanfulla kriget bröt ut i slutet av februari. För Dövas Tidning berättar hon om tre ångestfyllda och oroliga veckor i landet innan hon och hennes kille lyckades ta sig till Sverige via Polen. Läs mer på sidan 6.

Slutligen vill jag tipsa om att du numera kan få Dövas Tidning som pdf. Tre fördelar:

- Du kan läsa var, när och hur du vill
- Du får alltid pdf-tidningen på en bestämd dag
- Du gör en insats för miljön

Mer information på dovastidning.se/pdf-tidning och på sidan 30 i det här numret om hur du beställer DT som pdf.

Trevlig läsning!

NICLAS MARTINSSON
REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

innehåll

112 för döva	4
Viktoria flydde från Ukraina	6
Tolkutredningens förslag i korthet	8
Vi har väntat i över 1170 dagar	10
Döva på Karlsundsgården i Örebro	11
Gästkrönikör: Zinita Carlsson	12
Nytt projekt i Jönköping	13
DigiDöv för äldre döva	14
SDR 100 år: politiska kontakter	16
Hallå där med Marika Carlsson	19
Landet runt: Blekinge	20
Populärvetenskap	22
Förbundsnytt	24
Unga dövas zon	26
Seniornytt	28
Information från DT	30

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 2/2022

dovastidning

Miljömärkt trycksak
3041 0589

INTE FÅTT TIDNINGEN?

Kontakta
medlem@sdr.org

PRENUMERATION:

Pris: 300 kr/år. Vi utger fem nummer om året. Beställ prenumeration:
medlem@sdr.org

REDAKTION

Dövas Tidning
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Redaktör och ansvarig utgivare:

Niclas Martinsson
073-833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Layout: Niclas Martinsson & Linda Stål
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsbild: Zinita Carlsson
Form: Formligen.se

DT PÅ NÄTET:

Webbplats: dovastidning.se
Facebook: facebook.com/dovastidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:

Kontakta
annons@dovastidning.se

Vid föreningsannonsering,
kontakta redaktionen.

Upplaga: 2900 ex
Tryck: April 2022
Risbergs, Uddevalla
ISSN 1402-1978

Manusstopp: **Utgivning:**
Nr 3: 3/6 23/6
Nr 4: 26/8 15/9
Nr 5: 4/11 24/11

TM-BILDTELEFON

Ta ditt videosamtal till högre höjder!

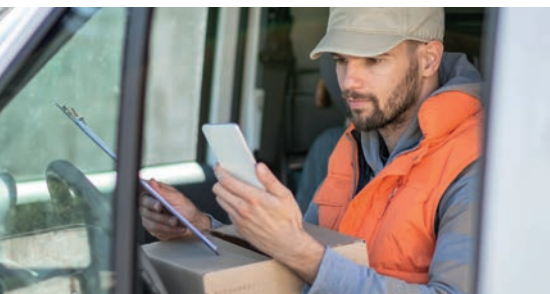
- **Utformad enligt standard** för Totalkonversation och kan använda dagens förmedlingstjänster för bildtelefoni och texttelefoni.
- **Enkel design.**
- **Skärmcirkulering;** oberoende av hur skärmen hålls kommer bilden att följa med.
- **Push gör dig alltid anträffbar** oavsett om appen är igång eller inte. Du kan tryggt välja att inte vara nåbar med stör ej-funktionen.
- **Kombinera realtidstextning** med video.
- **Smarta inställningar** som går att skraddars efter dina behov.
- **Full HD** till 30 bps samt HD-ljud.
- **Automatisk svarare.** Se ifall du har fått ett missat samtal och tryck upp det automatiska svaret i efterhand.

TM-bildtelefon finns för iPhone, iPad, PC och MAC-datorer.

HUR SKAFFAR JAG

T-MEETINGS PRODUKTER?

Din region är skyldig att erbjuda hjälpmedel om du behöver det - eller om dina behov har förändrats. Vänd dig till din region för hjälp – exempelvis Hörcentralen, Alternativ Telefoni eller Habiliteringen. **Det är olika regler i olika regioner.** Behöver du T-Meeting i ditt arbete? Ansök genom Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen.

TERA ÄR DIN ALLT-I-ETT-APP.

TERA är komplett kommunikation!

- **TERA autotextar** det motparten säger i telefon och på plats.
- **TERA läser upp** det du skriver för motparten i telefon och på plats.
- **Motparten använder sin vanliga telefon;** ingen app behövs. Vem som helst kan ringa dig.
- **All text kan sparas** på din enhet om du vill det.
- **Videofunktion finns.** Få kontakt med andra som har bildtelefon eller texttelefon.
- **Kommunicera med hörande** via förmedlingstjänsten för bildtelefoni/texttelefoni.
- **Fungerar tillsammans** med hörapparater, CI och varseblivning.

TERA är en app som du har i din iPhone eller iPad. (Vissa regioner förskriver TERA inklusive iPad).

Inte lika enkelt för döva att larma 112

Hörande kan larma 112 med en enkel knapptryckning i mobilen. Men för döva krävs förregistrering innan de kan ringa nödsamtal eller skicka nödmeddelanden, vilket Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) är kritiskt mot.

När olyckan är framme, kan hörande mobilanvändare enkelt kontakta 112 utan att behöva låsa upp startskärmen, ha ett sim-kort eller pengar på kontantkortet. De kan även ringa nödsamtal via en annan mobiloperatör om mottagningen är dålig där de befinner sig, till exempel på fjället.

Hur ser det ut för döva som behöver nå 112? Inte lika enkelt och tryggt som för hörande. Här listar DT olika alternativ:

SMS

Förregistrering krävs hos SOS Alarm om man vill kunna skicka sms till 112. Den tjänsten är endast tillgänglig för döva, hörsel- och talskadade personer.

Via Bildtelefoni.net

För att kontakta 112 via den samtalsförmedlande tjänsten, Bildtelefoni.net, behöver man antingen en bildtelefon eller ladda ner tjänstens app.

För att kunna använda Bildtelefoni.net-appen eller -webbappen måste man först skapa ett användarkonto. Då får man en sip-adress. SDR anser att det är en form av förregistrering här.

För att få en bildtelefon behöver man ansöka om den som hjälpmedel. Den är vanligtvis i form av en app som erbjuder totalkonversation (bild, ljud och text). Man måste också vara en registrerad användare och ha ett sip-konto för att kunna ringa ut och ta emot samtal.

När man väl kan kontakta 112 via Bildtelefoni.net, så ges man högsta prioritet under förutsättning att man har klickat på 112-direktnappen i antingen appen eller bildtelefonen.

Via Texttelefoni.se

Användarkonto krävs om man vill kunna kontakta 112 via den samtalsförmedlande tjänsten Texttelefoni.se:s app. I tjänstens webbapp kan man dock ringa samtal utan att ha något användarkonto, men då kan man inte bli uppringd av tjänsten ifall samtal bryts. Man ges också förtur om man klickar på 112-direktnappen via deras app.

Via analog texttelefon

Om man har en analog texttelefon, kan man ringa direkt till 112. Det fasta telefonnätet avvecklas dock i snabb takt för att vara helt nedlagt senast 2026, enligt Telia. Enligt SOS Alarm fick de inte in några analoga texttelefonsamtal 2020. 2021 gjordes ingen mätning.

DT kontaktar Post- och telestyrelsen (PTS), som har ansvar för Bildtelefoni.net och Texttelefoni.se, och ställer frågan: Varför måste man ha ett användarkonto för att kunna använda Bildtelefoni.net- eller Texttelefoni.se-appen och ringa 112?

Robert Hecht, handläggare vid PTS, förklarar att det är för att användare ska kunna ringa och bli uppringda eller återuppringda av

samtalsförmedlande tjänster vilka samtal det än gäller, inklusive 112. PTS har tidigare under året skickat ut en remiss om förslag till föreskrifter för nödkommunikation. Vad gäller förmedling av nödkommunikation så föreslås det att alarmeringstjänster ska kunna ringa tillbaka till alarmerande person om samtal bryts.

SDR har svarat på remissen. Nödsamtal som görs via samtalsförmedlande tjänster ska kunna vara nåbara och även lokaliseras (gps-information om var man just nu befinner sig), anser förbundet. Som det ser ut i dag, överförs den alarmerade personens kontaktuppgifter och gps-info inte per automatik till nödtjänsten via samtalsförmedlande tjänster.

Tillbaka till SMS 112. Både SDR och Hörselskadades Riksförbund (HRF) är kritiska mot att döva och hörselskadade måste registrera sig i förväg för att kunna skicka sms till nödnumret. Enligt HRF har bara en av tre hörselskadade registrerat sig för SMS 112, och över hälften vet inte ens att tjänsten finns, visar en undersökning som gjorts 2020.

Förregistrering är något som finns med i alarmeringsavtalet mellan SOS Alarm och staten. Anledningen är, förklarar SOS Alarm för DT, att säkerställa att den som har behov kan använda sms-tjänsten och att de inte har kapacitet att öppna upp tjänsten för den breda allmänheten. Redan i dag tar de emot ett stort antal felaktiga sms från oregistrerade mobiler.

Lisa Åström, intressepolitisk strateg vid SDR, anser att det givetvis är viktigt att döva både ska kunna ringa 112 och bli uppringda av dem om samtal bryts, men att det är ännu viktigare att döva överhuvudtaget kan kontakta 112 även om larmoperatören eller förmedlaren inte ser deras kontaktuppgifter*.

– Döva som inte registrerat sig i förväg är i ett utsatt läge när de behöver larma 112, vilket är oerhört allvarligt. Det handlar ju om liv och död, säger hon.

Bästa "livförsäkringen" för döva är med andra ord att registrera sig i förväg. Annars måste döva i en stressad nödsituation kanske skapa ett användarkonto i Bildtelefoni.net-appen eller leta reda på hörande som kan ringa 112 åt dem.

I EU finns det krav på att länders 112-organisationer ska utveckla sina tekniska plattformar till att även kunna ta emot bild, video och realtidstext senast den 28 juni 2025. Svenska SOS Alarm har i dagsläget inga planer för att direkt kunna ta emot nödsamtal på svenskt teckenspråk, uppger de.

SDR arbetar för att en teckenspråkstolk automatiskt ska kunna kopplas in när döva kontaktar 112 som en del av nästa generations alarmeringstjänst (NG 112). I Finland finns en sådan tjänst i projektform via 112 Suomi-appen. Det finska dövförbundet uppger för DT att det är mindre bra att tjänsten, som är på finskt teckenspråk, endast har öppet dagtid på vardagar och att det är ganska svårt att hitta tjänsten i appen. Förbundet arbetar för att den ska bli permanent och vara öppet dygnet runt.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

*Man kan dock ringa till 112 utan något användarkonto via Texttelefoni.se-webbappen

Om du behöver larma 112, vet du hur man gör? DT frågar tre personer:

Olle Jönsson, montör, Skövde

– Jag vet att jag kan sms:a 112, men jag är osäker på om det faktiskt fungerar att nå dem via sms. Sedan har jag sett att Bildtelefoni.net har en röd ikon för 112. När man klickar på den, så kopplas en teckenspråkstolk in och ringer nödnumret åt en. Jag har själv aldrig behövt kontakta 112 så jag vet inte riktigt hur det fungerar när det är skarpt läge.

Margareth Mejersten, pensionerad teckenspråklärare, Uppsala

– Hittills har jag aldrig behövt ringa 112. Men jag vet att det ska finnas en direktknapp till 112 i bildtelefonen. Va!? Jag visste inte att man kunde skicka sms till 112. Den tekniska utvecklingen är snabb. Det skulle vara bra om vi kunde få information om vad som är nytt på teknikområdet, till exempel av Dövteamet/Hörcentralen.

Abdishakur Mohamed, undersköterska, Sundsvall

– Hittills har jag aldrig behövt ringa 112 privat. I mitt arbete med hemtjänst har det hänt ett par gånger. När jag ringer 112, brukar jag tala om för larmoperatören att jag är hörselskadad och därför kan ha svårt att uppfatta vad hen säger. Om det är möjligt, så brukar jag räkna över mobiltelefonen till den äldre så att hen kan prata direkt med operatören. Sms:a 112? Det visste jag inte att man kunde göra.

FOTO: TOMAS KOLD

Ännu fler sändningstimmar på teckenspråk hos SVT och UR

● 2021 sände SVT Teckenspråk 90 timmars program (förstasändningar, inte repriser), en liten ökning jämfört med året innan då 88 timmar sändes. Det material på teckenspråk som var unikt för SVT Play motsvarade 12 timmar, vilket var en fördubbling sett från 2020 års nivå.

SVT teckenspråkstolkade 1 021 timmar varav 344 broadcast (marksänd tv) ifjol. Det var nästan 200 timmar färre än året före då pandemin inleddes.

UR Teckenspråk producerade 16 timmar totalt förra året (förstasändningar), en ökning med nästan två timmar från året före. UR teckenspråkstolkade 76 timmar förra året, drygt åtta timmar mer än föregående år.

Niclas Kök & Bar i Örebro säljs

● Efter en snabb affär blev Niclas Kök & Bar i Örebro såld. Köparen är en ny restaurangägare, dock inte teckenspråkig. Niclas Mauritzson berättar att de efter två år beslutat att sälja restaurangen.

– Under dessa år har det varit roligt, men restaurangbranschen drabbades hårt under pandemin och jag är stolt att vi höll ut i två år, säger Niclas Mauritzson som vill tacka alla kunder och alla som stöttat dem under åren.

I dagsläget (i mitten av mars när det här skrivs) är det inte klart vad Niclas Mauritzson ska göra, men han ser fram emot nya äventyr.

Så var skolåret 2021 för SPSM

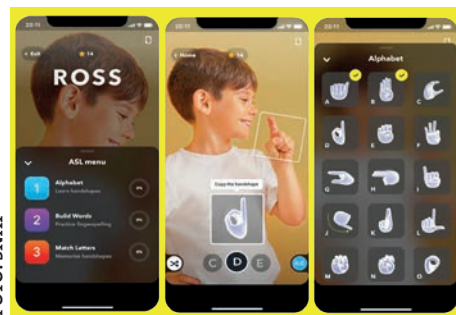
● De fem regionala specialsolorna, som tar emot elever som är döva eller har hörselnedsättning, hade 410 elever förra året. Det var oförändrat sett från 2020 års nivå.

44% av avgångseleverna hade behörighet till gymnasiet. Det var en minskning med 14 procentenheter från året före, visar Specialpedagogiska Skolmyndighetens årsredovisning 2021.

Regionsolorna hade 42 deltidselever, 6 elever färre än året innan. Kristinaskolan hade flest deltidselever.

116 elever tog del av fjärrundervisning i svenskt teckenspråk, i stort sett oförändrat från året innan. 67 elever stod i kö till fjärrundervisningen, en ökning med 21 elever.

FOTO: SNAP

Världsunik funktion i Snapchat – göra lekar med ASL-alfabetet

● I april lanserade appen Snapchat en helt ny och världsunik funktion: ASL* Alphabet Lens. Funktionen går ut på att du kan lära dig att bokstavera ditt namn på amerikanskt teckenspråk. Den säger till om du tecknar bokstäver rätt eller fel. Vidare kan du också öva på alfabetet och spela spel som att memorera vad olika handformer står för. Inte bara det, du kan även skapa inlägg som bygger på alfabetet (fjolårets nyhet). ASL Alphabet Lens togs fram av döva och hörselskadade anställda på företaget Snap i samarbete med SignAll (ett företag som utvecklar automatisk översättning av teckenspråk med hjälp av AI). *ASL – American Sign Language

Sex svenskar tävlar under Deaflympics i Brasilien

● Deaflympics går av stapeln i brasilianska Caxias do Sul den 1-15 maj.

Sverige skickar sex idrottare:

- Otto Kingstedt, friidrott
- Simon Sharapo, friidrott
- Stefan Franzén, friidrott
- Nils Forsberg-Rundström, orientering
- Albin Hedlund, bordtennis
- Kevin Shiva, simning

150

grundskoleelever deltog i modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk under läsåret 2020/21, 35 procent fler än läsåret 2016/2017 (111 elever då). Det visar Skolverkets statistik, rapporterar SVT Nyhetstecken.

Viktoria i säkerhet i Polen.

Viktoria var i Ukraina när kriget bröt ut

Den 24 februari blev Viktoria, som till vardags bor i Sverige och var på besök i sitt hemland Ukraina, väckt av sin kille på morgonen. Hon nåddes av den ofattbara nyheten att Rysslands invasion var ett faktum. Efter tre ångestfyllda veckor lyckades de ta sig till Sverige via Polen.

– Borden skakade när bomberna föll, säger Viktoria, 22 år.

I höstas reste Viktoria till hemlandet Ukraina. Där fanns hennes kille, vänner och släktingar. Planen var att återvända till Sverige sommaren 2022.

Allt var som vanligt – det vill säga lugnt och tryggt – under den långa vistelsen tills livet tog en mardrömslik tvärvändning för henne och miljontals ukrainare. I slutet av februari bröt kriget ut. Hon befann sig i hamnstaden Mykolajiv med drygt en halv miljon invånare, cirka sex mil från Svarta havet.

– Alla fick panik och var rädda, berättar Viktoria som inte önskar uppge sitt efternamn.

Hon och hennes kille bestämde sig lite senare för att flytta in hos Viktorias mormor och morfar i deras lägenhet, så de kunde hålla ihop. De konstaterade att förnödenheter som bröd, korv och buteljerat vatten saknades. Viktoria och hennes kille gick till den närmaste mataffären för att vara på den säkra sidan.

– Det var en del tomma hyllor, men folk hamstrade inte. Vi hjälptes åt och handlade så det skulle räcka i tre dagar.

Ryska soldater blev alltmer offensiva. Med start den 26 februari försökte de inta Mykolajiv. Viktoria kunde både höra och känna när bomberna föll på avstånd (hon är döv och hör med cochleaimplantat). När larmet gick, sprang hon, sambon och morföräldrarna ner till källaren.

– Vi kände hur golvet vibrerade, berättar Viktoria och fortsätter:

– Det var psykiskt påfrestande och blev inte mycket sömn, vi var hela tiden spända och oroliga.

De hade tillgång till el, vatten och internet. Medan striderna pågick, kände Viktoria förtvivlan och ångest. En av de kanaler som hon ständigt kollade var sociala medier. Det aldrig sinande nyhetsflödet innehöll bilder och videor som visade krigets grymma verklighet.

– Det var jobbigt att se, säger Viktoria gråtande och fortsätter:

– I går såg jag på Instagram att en pojke stod vid sin mammas gravplats i Butja.

Men sociala medier och nyhetsmedia visade också hur stort stöd och kärlek Ukraina fick av omvärlden. Landets president, Volodymyr Zelensky, tände också hopp i befolkningen.

– Han känns äkta och visar att han på riktigt bryr sig om oss och inte ger upp i första taget. Dessutom är han skicklig på sociala medier, säger Viktoria.

Hon och hennes kille bestämde sig för att försöka ta sig till Sverige där Viktoria bor sedan åtta år tillbaka. Hon har gått på Birgittaskolan i Örebro och Virginska gymnasiet.

Killens syster och hennes make hade kontakter. De visste vilka vägar som var säkra i landet. Killens syster körde sin bror och Viktoria till nordvästra Ukraina så att de sedan kunde ta sig till Polen därifrån. Den resan tog fyra eller fem dagar.

Den 17 mars anlände de till Polens huvudstad, Warszawa.

– Det kändes konstigt, där var det inget krig utan lugnt och säkert, säger Viktoria.

Den 19 mars flög de till Stockholm och tog sig till värmiländska Filipstad där Viktorias mamma och styvpappa bor. För hennes kille var allt nytt då han aldrig hade varit i Sverige förut.

– Han ska ta studenten i sommar, nu pluggar han på distans via sin ukrainska skola.

Killens syster är kvar i nordvästra Ukraina, och Viktorias morföräldrar ville inte fly till Sverige.

– Vi försökte övertala mormor och morfar att följa med oss hit, men de ville inte lyssna. De är gamla och orkar inte. Men vi har kontakt varje dag.

Det jobbiga är att leva i ovisshet och inte veta hur länge kriget kommer att pågå, något som gör ont. Viktoria vet ännu inte när hon kan besöka sina vänner och släktingar i Ukraina nästa gång, hon saknar och tänker ofta på dem.

– Vi är så tacksamma över att vi överlevde kriget och är i säkerhet, säger Viktoria.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: PRIVAT

Läs om förbundets arbete med anledning av kriget på sid. 25 och sdr.org/ukraina

Läs senaste nytt om ukrainakriget ur dövas perspektiv på dovastidning.se

Går du i studietankar?

Osäker på vad du vill göra? Behöver du komplettera dina betyg?
Ta kontakt med oss så berättar vi vad vi erbjuder höstterminen 2022!

Kolla vår hemsida, www.simafolkhogskola.se

DÖVAS DAG *Uppsala*

Två år utan kramar, ögonkontakt och verkliga möten. Nu är det äntligen dags för en riktig Dövas dag hela helgen, från fredag till söndag!

Du kommer väl 23-25 september till Fyrishov i Uppsala?

Mycket mer information finns på vår hemsida: www.dd2022.se

För dig som behöver personlig tolk tag kontakt med din tolkcentral senast 31/5.

Varmt välkommen!
Uppsala Läns Dövas Förening

**VÄRLDSKLASS
UPPSALA!**

Tack till: Agenda Advokatbyrå, Akademiska hus, Atrium Ljungberg, Björking, Castellum, Destination Uppsala, Fresenius Kabi, Galderma, Cytiva, Handelsbanken Uppsala, Länsförsäkringar Uppsala, Nordea, Region Uppsala, Rosendal Fastigheter, Sh Bygg, SLU, Thermo Fisher, Uppsala kommun, Uppsala universitet, Vasakronan och Vattenfall.

Tolktjänstutredningens förslag i korthet

I mars offentliggjordes tolktjänstutredningens förslag. DT ger en kortfattad sammanfattning av utredningen.

Den 15 mars tog socialminister Lena Hallengren (S) emot slutbetänkandet från tolktjänstutredningen av utredare Malin Ekman Aldén, till vardags generaldirektör för Myndigheten för delaktighet. Överlämningen sändes direkt på Regeringskansliets webbplats.

– Vi på SDR är stolta över det påverkansarbete vi bedrivit kring denna utredning och i tolktjänstfrågan. Det har varit ett hårt arbete som inte alltid syns utåt men skett bakom kulisserna. Betänkandet är en viktig milstolpe för Sveriges tolktjänst, säger Åsa Henningsson, SDR:s ordförande.

Här är några av förslagen i korthet:

Tolkanvändare ska inte ses som "patienter"

Landets regioner ska fortsätta att ha ansvar för vardagstolkning via sina tolkcentraler. En av de förändringar som föreslås är en ny lag om tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet som är skild från hälso- och sjukvårdslagen. Anledningen är att tolkanvändare inte ska ses som "patienter" och att tolkcentralerna inte bara utför tolkning inom hälso- och sjukvård utan också i vardagslivets olika situationer som till exempel föreningslivs- och fritidsaktiviteter.

En annan förändring som föreslås är att regionerna inte ska ha ansvar för arbetslivstolkning. Regionerna ska dock erbjuda tolk när tolkanvändare exempelvis deltar i ett fackligt möte på arbetsplatsen eller går på en anställningsintervju.

Mer pengar till arbetslivstolkning

Ett välkänt problem i dag är att arbetsgivaren är den som ska stå för tolkkostnaden om en anställd behöver tolk för att kunna utföra sitt arbete. Arbetsgivaren kan i dag ansöka om bidrag hos Arbetsförmedlingen för att täcka sina tolkutgifter, men för högst 60 000 kronor/år (bidrag för personligt biträde) och 150 000 kronor/år (bidrag för tolkning i samband med fortbildning*). Pengarna räcker inte alltid, särskilt inte för personer med kommunikationskrävande jobb.

Utredningen föreslår att arbetsgivare kan få tolkstöd för upp till 10 prisbasbelopp/år (motsvarande 480 000 kronor i dag) av Arbetsförmedlingen. Det ska ersätta de två bidrag som Arbetsförmedlingen administrerar (bidrag för personligt biträde respektive tolkning i samband med fortbildning). Och det ska också ersätta den arbetslivstolkning som landets regionala tolkcentraler i dag utför i varierande grad (t.ex. arbetsplatsträffar).

*Bidraget heter *Bidrag till litteratur och tolk för personer med syn- eller hörselnedsättning*.

En tolkcentral ska kunna fungera som ett nav

Landets regioner ska som tidigare nämnts bara ha ansvar för

Teckenspråkstolk. FOTO: TOMAS KOLD

vardagstolkning. Men det hindrar dock inte dem att samordna och utföra olika sorters tolkuppdrag, till exempel arbetsplats- och myndighetstolkning, om de i förväg har gjort upp med andra betalningsansvariga aktörer. Här är det dock upp till regionerna att besluta om de ska erbjuda övrig tolkning. Alltså bygger det på frivillighet.

Alla regionala tolkcentraler ska dock åtminstone hjälpa tolkanvändare som är i behov av annan tolkning än vardagstolkning genom att ta kontakt med andra aktörer som är betalningsansvariga. Som tolkanvändare ska man inte behöva ha koll på vad reglerna säger eller vem som är betalningsansvarig utan det är något som tolkcentralen kan hjälpa till med.

Tanken är enligt utredningen att om en regional tolkcentral samordnar och utför olika sorters tolkuppdrag, så kan den fungera som ett slags nav/sambandscentral som tolkanvändare kan vända sig till när de önskar beställa tolk till olika situationer.

Tolkcentralerna föreslås få mer pengar i statsbidrag (det årliga statsbidrag som tolkcentralerna delar på ökar från cirka 74 miljoner kronor till 115 miljoner kronor). Pengarna ska bland annat gå till att finansiera tolkcentralernas utökade samordningsansvar/service* och att öka tillgången till vardagstolkning. Så tolkanvändare ska exempelvis kunna få tolk till fler fritidsaktiviteter än i dag.

*Ökad service att hjälpa tolkanvändare i behov av annan tolkning än vardagstolkning, och att samordna/utföra olika sorters tolkuppdrag om en region bestämmer sig för att erbjuda det.

Gemensam funktion för distanstolkning

Utredningen föreslår att en gemensam funktion för distanstolkning som flera regioner kan använda sig av ska

utvecklas. Distanstolkning, som ökat stort under pandemin, ska vara ett komplement till tolkning på plats. Tanken är att tjänsten ska vara likvärdig oavsett vilken region man bor i.

Obokad distanstolkning hos Bildtelefoni.net

Förmedlingstjänsten Bildtelefoni.net erbjuder i dag distanstolkning för obokade och spontana samtal på uppdrag av Post- och telestyrelsen (PTS). Det är en tjänst som PTS lagt till på frivillig väg då Bildtelefoni.net:s kärnuppdrag är förmedling av samtal mellan bildtelefon- och taltelefonanvändare. Utredningen föreslår att obokad distanstolkning ska vara en del av PTS uppdrag, vilket innebär att tjänsten tryggas för framtiden.

Vuxenutbildning med tolk

En översyn ska göras vad gäller tillgång till tolkning inom vuxenutbildningsområdet (inklusive privata utbildningar). Utredningen anser att det är personens behov av utbildning som ska styra om hen får tolkstöd. Därför ska översynen undersöka om bidraget för tolkstöd ska höras ihop med användaren och inte med den som ordnar utbildningen.

Det framtida tolkbehovet ska följas upp

Antalet tolkanvändare och tolkbeställningar har ökat de senaste

åren. Samtidigt har antalet sökande till landets tolkutbildningar minskat. Utredningen föreslår att det framtida tolkbehovet (inklusive döva teckenspråkstolkar) ska följas upp av en lämplig myndighet. Uppföljningen ska också innehålla en analys av befintliga tolkutbildningar. Allt detta för att vi i framtiden ska ha en välfungerande och kvalitativ tolktjänst.

SDR:s ordförande, Åsa Henningsson, kommenterar tolktjänstutredningen:

– SDR har bland annat lyckats med att förbättra utredningens förslag, exempelvis beloppet för arbetslivstolkning från 400 000 kronor till 480 000 kronor. Vi har länge påpekat behovet av en nationell samordning och en sådan funktion inrättas nu. Post- och Telestyrelsens distanstolkning tryggas också. Det finns också flera andra bra delar i den handlingsplan som utredningen föreslår, säger hon och fortsätter:

– Förbundet och jag vill särskilt tacka Isabella Hagnell Westermark för hennes stora och viktiga insats, samt för en mycket god sammanfattning av SDR:s ståndpunkter i det särskilda yttrandet som ingår i betänkandet.

– Vi har redan en god kontakt med socialdepartementet och den följs upp regelbundet nu inför regeringens beredning.

TEXT: NICLAS MARTINSSON ARKIVFOTO: TOMAS KOLD

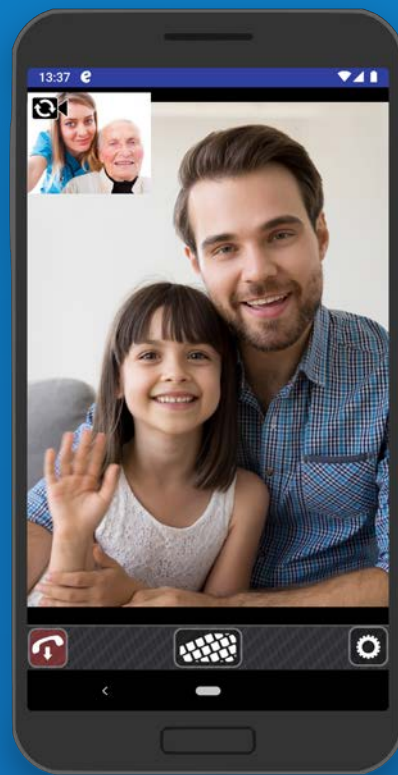
Omnitor

Tillgänglighet och trygghet

eCtouch
BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Nu har det gått över 170 dagar

Så många dagar har det gått sedan äldrenämnden i Stockholms stad behandlade rapporten *Vård- och omsorgsboende för döva och dövblinda äldre* vid deras sammanträde i december 2018. Det har inte hänt något sedan dess. Stockholms Dövas Förening (SDF), Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) Stockholm Gotland och Stockholms Dövas Pensionärsförening ryter ifrån med sin skrivelse till Stockholms stad: Nu har äldre döva och äldre med dövblindhet väntat länge nog.

Vad har Göteborg, Malmö och Uppsala som Stockholm inte har? Nämligen en äldrevägledare och ett vård- och omsorgsboende för döva och personer med dövblindhet. I september 2021 arrangerade SDF, FSDB Stockholm Gotland och pensionärsföreningen ett digitalt seminarium *Äldre i fokus*. Där uttalade sig en av paneldeltagarna Bittan Martinell, vice ordförande i SDF, om Stockholms stads insats i denna fråga.

– Det är oförskämt att Stockholms stad, som är Sveriges huvudstad, inte ens har en äldrevägledare för äldre döva och äldre med dövblindhet, säger Bittan Martinell ifrån.

SDF:s intressepolitiska sekreterare Elsa Brunemalm säger att det knappt hänt något sedan rapporten utgavs av Stockholms stad 2018. Detta trots att SDF pushat på äldrenämnden i Stockholm genom uppvaktningar, skrivelser och diskussionsmöte med äldre- och trygghetsborgarråd Erik Slottnér (KD).

I januari 2022 skickade de tre föreningarna, som låg bakom seminariet, in en andra skrivelse *Äldre döva och äldre med dövblindhet har väntat länge nog* till de ansvariga i Stockholms stad. Föreningarna kräver en teckenspråkig äldrevägledare med dövkompetens.

– Det är bråttom med ett beslut. Vi är oroliga för att de ska förhålla beslutet om att upprätta tjänsten teckenspråkig äldrevägledare. Rapporten gavs ut 2018, då var det valår och de nya borgarråden tillträdde inte förrän i januari 2019. Nu är det 2022 och valår igen. Vi kräver därför ett beslut nu före valet i september så att vårt arbete inte riskerar att vara tillbaka på ruta ett, säger Elsa Brunemalm.

2010 fanns ett vård- och omsorgsboende för döva och dövblinda på Söndagsgården i Hökarängen. Det drevs av ett privatägt bolag som hade avtal med Stockholms stad och erbjöd nio platser. Dock stod platserna tomma och år 2011 bestämde bolaget sig för att inte fortsätta erbjuda dessa vårdplatser till målgruppen.

– Ett skäl till att det inte blev lyckat var att det saknades en teckenspråkig äldrevägledare. Det ska fungera som länk mellan döva och personer med dövblindhet och Stockholms stad. Vi ser att det finns ett tydligt samband mellan teckenspråkig äldrevägledare i kommunen och ett fungerande vård- och omsorgsboende, säger Elsa Brunemalm.

”Det har förekommit att det kan finnas ett mörkertal bland äldre döva. En orsak kan vara misstro mot myndigheter samt otillräcklig kunskap om döva, teckenspråk och dövkultur hos kommunen” ur rapporten *Vård- och omsorgsboende för döva och dövblinda äldre (2018)*

SDF avslutar med att äldre döva och äldre med dövblindhet har rätt till ett värdigt åldrande. De ger inte upp och fortsätter att lobba på.

DT har försökt nå äldrenämnden för en kommentar, men utan resultat.

TEXT: SARAH REMGREN

BOENDEFORMER FÖR ÄLDRE DÖVA OCH ÄLDRE MED DÖVBLINDHET

(I Sverige kan benämning och utformning på boende för äldre skilja sig från kommun till kommun.)

Vård- och omsorgsboende

För dig som har ett stort behov av personlig omvårdnad och sjukvård i hemmet dygnet runt. Boendet består av hyresrätter och här måste du söka plats hos kommunens boståndshandläggare. Här finns teckenspråkiga vårdboenden:

Göteborg: Klippan, Åkerhus vård- och omsorgsboende

Malmö: Dalen, Lindängelunds vårdboende

Uppsala: Höganäs vård- och omsorgsboende

Örebro: Karlsundsgården vård- och omsorgsboende

Seniorboende

Vanliga bostäder för friska senior från 55, 60 eller 65+ som inte kräver mycket vård. Vad som ingår och erbjuds i boendet varierar, men det viktigaste är att boendet är anpassat för dig som är pensionär. Beslut från boståndshandläggare behövs inte.

Stockholm: Måsholmen i Skärholmen, för döva och personer med dövblindhet över 65 år.

Servicehus

I Stockholms stad heter det servicehus och är ett trygghetsboende för äldre. Där bor du i en egen lägenhet och har hemtjänst vid behov.

Stockholm: Pilträdet på Kungsholmen.

Fr.v. Leif Gustavsson, Gudrun Edvardsson,
Irene Hässledal och Maria Wahrenby.

Gudrun Edvardsson.

Nu bor flera äldre döva på Karlslundsgården i Örebro

För tre år sedan öppnade Karlslundsgården sina portar och åtta platser reserverades för äldre teckenspråkiga personer. Något år senare uteblev den förväntade tillströmningen av ansökningar och flera i den teckenspråkiga personalen omplacerades.

Nu har det gått ytterligare en tid och enhetschefen Kim Westermarck berättar att fyra döva personer i dag bor på gården. En av dem är Gudrun Edvardsson, som flyttade in i december 2021.

– Jag bodde tidigare på ett korttidsboende i väntan på att få flytta hit. När jag sedan äntligen fick komma hit blev jag så glad! Här är det toppen, jag har personer som jag kan teckna med och jag önskar att ännu fler döva flyttar hit snart, säger Gudrun Edvardsson.

Hon är döv och har förlorat en del syn på ena ögat, dessutom går hon med rullator och berättar att hon glömmmer alltmer och behöver hjälp i vardagen.

– Jag tittar sällan på teve i mitt rum, det är trevligare att sitta i det gemensamma utrymmet och titta på teve med andra, säger hon.

På Karlslundsgården jobbar i dag tre anställda som kan svenskt teckenspråk och en annons har precis legat ute där de sökte ytterligare en teckenspråkig undersköterska. De boende erbjuds olika aktiviteter tillsammans med de övriga på Karlslundsgården. För de döva boende finns även ett samarbete med Örebro Dövas Pensionärsförening, ÖDP, där de kan spela boule med ÖDP en gång i veckan. Kim Westermarck hoppas att det blir fler liknande samarbeten nu när pandemin minskar.

Irene Hässledal, ordförande för ÖDP, och styrelseledamot Maria Wahrenby, berättar att de och ytterligare fyra vänner privat har bildat en besöksgrupp som turas om att besöka ett par av de boende på Karlslundsgården.

– Egentligen önskar vi kunna driva en mer uttalad besöksverksamhet i hela kommunen, där vi från ÖDP kan

besöka ensamma teckenspråkiga äldre, men tyvärr har vi ingen rätt att veta vilka som finns eller vilka som har behov av besök på grund av sekretessen. Vi får inte ens veta vilka som bor på Karlslundsgården, utan det vet vi ryktesvägen, berättar Maria Wahrenby.

ÖDP har i dag ungefär 150 medlemmar, men det är bara ett femtiotal som kommer till träffarna, vilket gör att mörkertalet för hur många som eventuellt sitter hemma ensamma om dagarna är stort. I slutet av april ska en kommunanställd komma till ÖDP:s medlemmar och berätta om kommunens verksamhet för förebyggande hembesök, där man som privatperson kan ansöka om att få besök av en seniorlots.

– Vi hoppas att det kan vara en ingång för oss i ÖDP så att vi når ut till fler, säger Irene Hässledal och fortsätter:

– Den optimala lösningen skulle vara att ha en äldrevägledare, precis som man har i några andra kommuner i landet.

Kommunens servicecenter intygar att det i dagsläget inte finns någon samordnarfunktion för just äldre frågor för teckenspråkiga, men att det finns en teckenspråkig seniorlots i dag (som ger stöd och samtal kring sådant som har betydelse för äldres hälsa, trygghet och trivsel nu eller i framtiden).

– Det är ett område som behöver utvecklas, berättar Eva Jöbo, verksamhetschef inom vård- och omsorgsförvaltningen i Örebro kommun.

Hon berättar vidare att Örebro kommun för några år sedan gjort en idéprövning om att inrätta en äldrevägledare för teckenspråkiga. Det förslaget är uppdaterat och ligger just nu för påseende hos henne samt hos förvaltningschefen.

ÖDP har i dag representanter i det kommunala pensionärsrådet där de kan vara med och påverka hur arbetet i kommunen ser ut. I pensionärsföreningen har man också bildat en arbetsgrupp som jobbar för ett trygghetsboende för teckenspråkiga.

– Ett tidsomfattande arbete, men ack så viktigt, avslutar Irene Hässledal.

TEXT & FOTO: MARIA NORBERG

Gästkrönikör Zinita tar min plats

I detta nummer ger jag plats till en gästkrönikör. Säg hej till **Zinita Carlsson**. Hon är bosatt i Jönköping och lever ett aktivt pensionärsliv. Krönikan handlar om hennes syn på teckenspråket och hur det har format hennes liv. Varför blev det just hon? Jag sökte en äldre person som jag inte kände till, då fick jag tips om Zinita. Inför det första videosamtalet var jag småorolig eftersom jag ibland har svårt för att avläsa äldre personer.

Den oron var som bortblåst när vi började prata. Det roliga var att hon hade exakt samma fundering, det var om hon skulle kunna förstå mitt teckenspråk!

Varför gör jag det här? Jag är medveten om att jag är privilegierad som fått uttrycka mig och synas i olika medier, exempelvis som krönikör i Dövas Tidning. Här har jag fått förmånen att utveckla mitt skrivande och berättande, något jag är tacksam för. Det är inte självklart för alla döva att få ta plats i "rampljuset". Det är för att de inte fått chansen. Uppfatta mig rätt nu – vi återanvänder ofta samma personer till diverse artiklar, produktioner och uppdrag i dövvärlden. Varför anstränger vi inte oss mer för att få en större variation av döva på olika plattformar? Jag vill göra något åt det och till min stora glädje får Zinita skriva krönikan med mig som "spökskrivare". Luta er tillbaka och njut av hennes berättelse här nedan.

"Teckenspråket har gett mig kärlek, trygghet och gemenskap genom hela livet"

Vi döva bär på berättelser om speciella milstolpar i våra liv. Om när och hur dövheten upptäcktes och när den första kontakten med teckenspråket kom. Som barn var jag nyfiken, social och visuell. Jag sökte ofta ögonkontakt med folk och var "intresserad" av vad de hade att säga. Men egentligen förstod jag inget av det som kom ut ur deras munnar. Det var en av orsakerna till att det tog några år innan de upptäckte att jag var döv. Jag var på undersökningar hos hörselvården i Stockholm som bekräftade det. De berättade också för mina föräldrar att det fanns dövskolor som jag skulle gå på när det var skoldags.

Eftersom vi bodde i Jönköpingstrakten fick jag gå på Östervångsskolan i Lund. På första skoldagen tappade jag hakan fullständigt när jag såg många stå och teckna på skolgården. Hemma kommunicerade vi på eget "hemteckenspråk" med gester. Att få lära mig det geninuna teckenspråket av skolkamraterna var så kul. Ivrig åkte jag hem på loven, för att få berätta allt för min lillasyster som också är döv. Jag undervisade även mamma

och lillasyster i det teckenspråk som jag lärt mig. Det var livliga stunder med skratt när vi rättade till mammas teckenspråk.

Mina föräldrar var måna om att ha en god relation med oss barn. En morgon vid frukosten i skolan kom husmor fram till mig och sade "Kom med mig, din mamma är i telefonen". Jag blev förvånad och följde lydigt efter henne. Husmor höll luren mot örat och upprepade vad mamma sade. Jag avläste henne på läpparna, sen fick jag luren och jag talade direkt till mamma. Hon blev lycklig över att få höra min röst och att jag mår bra. Mamma ringde till skolan regelbundet och alltid vid frukosten. När jag hade kontakt med mamma kände jag mig varm och stärkt i kroppen, även om vi inte kunde se varandra. Det var tydligt för mig att jag var trygg och älskad.

När jag var fyra år gammal fick jag en syster. Mina föräldrar anade att hon också var döv. De ställde väckarklockan på ringning för att kolla om hon vaknade av den. Där fick de sitt svar! Syster var definitivt döv som jag. Som barn var vi olika. Hon var energisk och framåt medan jag var lugn och reserverad. Jag minns att mamma ofta fick springa efter henne. En gång var vi på besök hos föräldrarnas vänner, då smet hon ut i trädgården och ryckte upp tulpanerna i rabatten. Härliga syster! Vi har ett starkt band till varandra och jag visste att jag aldrig var ensam på våra släktträffar. Jag är otroligt tacksam över att ha henne som syster, idag ses vi ofta och gör saker tillsammans.

När jag gick i fyran flyttade familjen till Falköping som ligger inom Vänerskolans upptagningsområde. Det innebar att min syster skulle börja på Vänerskolan och föräldrarna ville att vi skulle gå på samma skola. Jag minns att skolbytet gick rätt bra, även om jag saknade mina skolkamrater i Lund. Det var för att mamma tog sig tid att förklara för mig varför jag skulle byta skola. Fördelen med flytten var att jag kunde åka hem på helgerna och ibland följde en skolkamrat med mig hem. Det var spännande att börja på en ny skola trots att min lärare påpekade att jag sade R på fel sätt. Östervångsskolan låg ju i Skåne!

Skolkatalogen kunde vara bra ibland. Under sommarlovet brukade vi åka på bilsemester. Mamma och pappa tittade i skolkatalogen för att se om det fanns skolkamrater till oss som bodde längs vägen. Om de var hemma, blev det ett roligt återseende för oss barn och vi tecknade vilt till varandra medan de vuxna hade sin pratstund.

Vi, flickor, visste att vi skulle till Växjö efter grundskolan. Det var något självklart och vi hade inget val. Det var en så kallad äktenskapsskola som lärde ut hur vi skulle bli goda fruar. Som att lära oss hushållsarbete såsom matlagning, tvätt, sömnad och vävning. Jag fick för ovanlighets skull också lära mig lite engelska. Det bästa med tiden var att träffa nya vänner från andra städer! Efter Växjötiden flyttade jag till Huskvarna och arbetade på kontoret vid en vapenfabrik. Senare fick jag ett nytt jobb på ett

gruppboende för döva i Jönköping. Det var ett roligt jobb, där jag fick vara med teckenspråkiga människor.

Jag tycker om att umgås med människor, särskilt i teckenspråksmiljöer. Det skapas en härlig och varm gemenskapskänsla när jag träffar andra döva. Jag deltar gärna i aktiviteter på dövföreningar och den teckenspråkiga verksamheten i Växjö stift. Dessa platser håller mig kärt. Dessutom träffade jag min make i dövföreningen! Vi gifte oss och flyttade till Taberg utanför Jönköping. Och vi fick tre fantastiska fina barn som är stolta över att vara CODA och ha teckenspråk som modersmål. När barnen var små fick de följa med oss på aktiviteter i dövföreningarna. Så de var omgivna av teckenspråk och dövkultur. Ni vet att ibland kan CODA busa lite med sina föräldrar som inte kan höra. Jag tog dem på bar gärning och skällde ut dem när de sade fula ord. De funderade verkligen hårt på om jag verkligen är döv? Hemligheten är ju att jag som döv har utvecklat ett sjätte sinne (och den massiva tal- och avläsningssträningen som jag fick i skolan...).

När mamma blev ensam efter pappas bortgång, flyttade hon till Taberg för att vara närmare oss. Vi sågs och umgicks ofta tills hon gick bort. Några år efter att jag blev pensionär, gick min make bort. Plötsligt var jag ensam. Det var en tuff tid. Jag fick fint stöd av mina barn med familjer, min syster med familj och mina vänner. Efter en tid förstod jag att jag inte orkade bo kvar i huset. Det var för allt arbete som skulle göras då jag hade ett hus med trädgård. Jag sålde huset och flyttade till en lägenhet i Jönköping. Att få komma ut och träffa andra har varit min räddning, så jag kände inte mig ensam och isolerad.

Visst kan man också träffa kärleken på äldre dagar. Gissa var jag träffade min särbo Åke? I dövföreningen såklart! Vi brukar träffas och göra saker ihop. Det kan vara allt från att titta på TV till att lägga pussel och laga mat ihop. Åke och jag håller varandra sällskap och njuter av det goda i livet. Pandemin har påverkat mig och genom den har jag fått träna upp min digitala kompetens. Nu kan jag delta i olika aktiviteter på distans. Vad som händer mig i framtiden tänker jag inte så mycket på. Jag lever bokstavligen här och nu. Jag tar vara på det och de jag har runt mig nu.

Jag har verkligen fått en bra start i livet, trots oralismens dominans under mitten av 1900-talet. Mycket är tack vare att jag fick teckenspråket och fick använda det hemma med familjen. Det har byggt relationer med mina föräldrar och min syster. I dag är jag 80 år och kan med stolthet säga att det svenska teckenspråket är mitt språk. Genom teckenspråket har jag fått kärlek, trygghet och gemenskap. Det har följt mig genom livet.

Zinita Carlsson som tycker om att umgås med sin särbo, familj och vänner. På fritiden träffar hon människor eller löser korsord.

Den här krönikan finns även på svenskt teckenspråk på dovastidning.se

SARAH REMGREN som vill tacka Zinita för att hon generöst ville dela med sig av sin livshistoria! Teckenspråk är en starkt bidragande faktor till att döva barn får en bra start i livet.

Nytt projekt i Jönköping: Mobilt hem- och vårdteam för äldre döva

Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund (JLDTF) får drygt 6,4 miljoner kronor till sitt projekt Mobilt hem- och vårdteam för äldre döva och teckenspråkiga i Jönköpings län.

DT pratar med Lars-Erik Carlsson och Åsa Gustavsson, som jublar över beskedet. De har jobbat med projektansökan.

– Det är som bekant svårt att få kommuner och regioner att ha gränsöverskridande samverkan kring gemensamma insatser för äldre döva. Därför är vi så glada över att få projektmedel av Allmänna arvsfonden, säger Åsa Gustavsson, projektledare.

Tanken med det tvååriga projektet är att utveckla ett mobilt hem- och vårdteam för äldre döva och teckenspråkiga i kommunerna Gislaved, Jönköping och Nässjö. Slutmålet är att alla 13 kommuner i länet ska ansluta sig till projektet.

Hur ska det fungera i praktiken? I korthet ska två teckenspråkskunniga undersköterskor (minst en av dem får gärna vara döv) anställas inom projektet. Tanken är att de ska komplettera och stärka samarbetet med kommunernas ordinarie hemvård och serviceteam.

Exempelvis kan den teckenspråkskunniga undersköterskan komma att bli en av de personer som kommer hem till den äldre döve regelbundet. Inte bara det, projektet ska också tillsammans med kommunerna

utveckla arbetsmetoder för en trygg hemtjänst och vård. Det kan till exempel vara att de team som brukar komma hem till äldre döva får utbildning i bemötande och grundläggande kommunikation.

Lars-Erik Carlsson tar upp att den sociala biten också är viktig. Äldre döva ska ha möjlighet att prata en stund med teckenspråkskunniga undersköterskor. På så sätt kan små men viktiga detaljer snappas upp som på vilket sätt de vill bli hjälpta av hörande hemtjänstpersonal så att samma misstag inte upprepas, enligt Åsa Gustavsson.

– Vi hoppas att den här projektmodellen – mobila hem- och vårdteam på svenskt teckenspråk – kan spridas till andra kommuner och regioner i landet, säger Åsa Gustavsson och tillägger att det också kan vara till gagn för storstadskommuner med många stadsdelar.

(Tidigare publicerad på dovastidning.se i februari 2022.)

DigiDöv: Nytt projekt för att stärka äldres digitala kompetens

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) driver i samarbete med Sveriges Dövas Pensionärsförbund (SDP) ett nytt Arvsfonden-finansierat projekt, DigiDöv. DT har fått en pratstund med projektledare Magnus Nordström.

– Äldres digitala utanförskap blev ännu tydligare under pandemin, säger han.

Samhället digitaliseras i en hög takt. Nu sköter vi allt fler ärenden och umgås alltmer på nätet. Dessutom deltar vi i fler videomöten än någonsin och har ibland tolk på distans, en konsekvens som pandemin på gott och ont fört med sig. Det gäller att både kunna tekniken och ständigt vara beredd på att lära sig nya funktioner eller gränssnitt när de släpps. Inte alltid det lättaste även för tekniskt kunniga personer. För en del äldre människor är det ännu svårare att hänga med i den snabba utvecklingen. De kanske hann gå i pension innan de fick testa olika digitala verktyg som fanns på arbetsplatsen.

– Vi vill i det här projektet hitta sätt som gör att äldre döva kan lära sig att använda olika digitala verktyg. Om en persons digitala utanförskap inte bryts, kan det som konsekvens bli en ofrivillig isolering. Vi vill också skapa fler teckenspråkiga digitala mötesplatser som äldre döva kan träffas och umgås på. Det är ytterligare ett sätt att hålla det svenska teckenspråket, som är ett minoritetsspråk, vid liv, säger Magnus Nordström, projektledare för DigiDöv – digital guide för äldre döva, och fortsätter:

– Två av fördelarna med teckenspråkiga digitala mötesplatser är att man inte begränsas av avstånd och att man kan träffa andra teckenspråkiga som man kanske inte har tillgång till i sin närhet.

Projektet är treårigt och finansierat av Arvsfonden. Målgruppen är äldre döva som bor hemma, på särskilt boende eller äldreboende.

Projektet går ut på att hitta och utbilda volontärer som i sin tur kan träffa äldre döva och lära dem olika digitala verktyg. Som till exempel hur man laddar ner och använder appar som bank-ID, internetbank, nyheter, spel och meddelanden/videochatt. Tanken är att ett antal surfplattor köps in som målgruppen kan få låna och använda under en period.

– När man ska lära sig nya olika digitala verktyg är det viktigt till en början att använda dessa regelbundet och sedan får man en större förståelse för hur det fungerar och börjar våga ta till sig

Magnus Nordström tecknar digital och döv.

nya digitala verktyg. I projektet har vi medvetet valt att låna ut surfplattor och kan då avgränsa och anpassa vår utbildning och support efter dessa, säger Magnus Nordström.

Målet är att fem dövföreningar ska vara involverade i projektet. De känner till sina respektive nätverk av äldre döva som kan tänkas behöva stärka sin digitala kompetens och av potentiella volontärer. Inte bara det, volontärerna och kursdeltagarna ska också kunna träffas i föreningslokalen som alternativ till hembesök.

Ett antal filmer ska även produceras inom projektet, en blandning av inspirationsvideor och steg-för-steg-instruktionsvideor.

SDR och SDP hoppas att projektet leder till att fina "vän"-relationer kan skapas mellan yngre volontärer och äldre döva, och att de har fortsatt kontakt efter projektets avslutande. Det är ett sätt att bygga broar mellan åldersgrupperna.

– Alla är välkomna att kontakta mig för att dela med sig av de erfarenheter och behov som finns bland äldre döva. Ni som är intresserade av att hjälpa till som volontärer – hör av er och det spelar ingen roll var i Sverige ni befinner er, det kanske finns möjligheter för er att hjälpa till på distans, säger han.

Hans mejladress: magnus.nordstrom@sdr.org

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

FOTO: APPLE

Storslam för CODA – kammar hem hela tre Oscarsstatyetter

● I den 94:e Oscarsgalan hade fyra nomineringar getts till filmer med dövanknytning: kortdokumentären Audible samt långfilmen CODA. Natten till den 28 mars fick CODA hela tre statyetter: Bästa film, Bästa manus efter förlaga och Bästa manliga biroll.

Troy Kotsur är den första manliga döva skådespelaren att få en Oscar.

Mindy Drapsa, konstnärlig ledare för Riksteatern Crea, gläds över att CODA har fått sådan stor spridning i världen. Hon hyllar skådespelarinsatserna och teckenspråket i filmen. Samtidigt anser hon att filmen inte riktigt är representativ för många döva. "Vi döva är inte så hjälplösa som i CODA", säger hon till Kulturnytt i P1.

FOTO: MTM

MTM:s tidigare projekt för teckenspråkig skönlitteratur, här ur *En herrgårdssägen*.

Nu ligger frågan om litteratur på teckenspråk hos regeringen

● Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) har i uppdrag att främja litteratur på teckenspråk. De har i projektform konstaterat att utbudet av teckenspråkig litteratur är väldigt litet och att behovet är stort. Därför har MTM:s ledningsgrupp bett om ett utökat och förändrat uppdrag samt nödvändiga medel från regeringen för att börja produktion av teckenspråkig litteratur. "Vi är glada över att MTM försöker ta ett steg mot att inte bara främja utan också producera teckenspråkig litteratur", säger Lisa Åström, intressepolitisk strateg hos SDR. Förbundet arbetar nu för att det utökade uppdraget ska bli verklighet genom kontakter med regeringen.

FOTO: PIXABAY

Dokumentfynd om praktiserat teckenspråk från 1600-talet

● Maria Press från Riksarkivet i Östersund snubblade över ett rättsprotokoll från 1600-talet. Protokollet innehöll en beskrivning av praktiserat teckenspråk. Döve Jon blev dragen inför rätta för ett allvarligt brott under året 1695. Läs mer på Riksarkivets Arkivpodden.

DT rättar angående Solhems eldsjäl, Gull-Britt Engdahl

● I förra numret skrev DT om Göteborgs Dövas Förening och dess fritidsanläggning, Solhem. Då nämndes Solhems bortgångna eldsjäl, Gull-Britt. Tyvärr blev hennes efternamn fel. Det rätta var Engdahl, inte Lindahl.

VÄSTANVIKS FOLKHÖGSKOLA

Teckenspråkig studiemiljö

TECKENSPRÅKSLÄRARUTBILDNING

Språkintresserade behöver dig

TOLKUTBILDNING FÖR DÖVA

Är det något för dig?

VOLONTÄRARBETE I NEPAL

Utlandspraktik i 3 månader

FOTO: SHUTTERSTOCK

Politiska kontakter som i schack

SDR 100 ÅR En lång pratstund med Olof Palme under bilfärden, 100-tals protestbrev när texttelefonen var hotad och en enig riksdag som röstade för att det svenska teckenspråkets ställning skulle utredas. Tre exempel på Sveriges Dövas Riksförbunds (SDR) framgångsrika påverkansarbete.

Men vad har politiska kontakter betytt för SDR genom åren? Det här är den andra delen där DT i en serie artiklar uppmärksammar förbundets sekellånga historia.

Politiker som backat SDR i olika frågor är avgörande. Om vi ser i backspegeln, är det inte förrän på 1960-talet som förbundet börjar bli en kraft att räkna med i samhället och vinner alltmer respekt hos politiker.

I maj 1966 äger kulturdagarna rum i Leksand. Samtliga riksdagsledamöter från Dalarna är inbjudna. Här följer SDR ett råd som de fått av landstingsdirektör Georg Zettergren; att döva ska informera politikerna om sin situation eftersom "de styrande vet ingenting" som han uttrycker det. Tidigare hade förbundet vänt sig till tjänstepersoner och verkställare, men inte politiker.

Endast socialdemokraten Sven Mellqvist kommer till kulturdagarna. Ett misslyckande för förbundet att bara en riksdagsledamot dyker upp? Nej, inte om man ser vilka framgångar som är att vänta under kommande decennier.

Här tar DT upp utvalda intressepolitiska segrar och betydelsefulla personer under förbundets 100-åriga historia.

Sven Mellqvist ordnar en tid för SDR hos utbildningsminister Ragnar Edenman i mars 1967. Förbundet frågar bland annat varför de inte har fått svar på sina tidigare skrivelser till departementet. Ministern svarar att han inte sett till några skrivelser. Det visar sig att skrivelserna har blivit vidarebefordrade till Skolöverstyrelsen av registratorn vid departementet. Ministern sätter stopp för den rutinen.

Skolöverstyrelsen har enligt Lars Kruth fungerat som "dövas

förmyndare" då allt som rörde döva remitterades till dem av andra myndigheter.

Hörande dörröppnare

SDR-styrelsen tycker att Sven Mellqvist, som stöttat SDR, ska utses till ordförande. Eftersom stadgarna säger att alla i styrelsen ska vara döva, ordnas en extrakongress om stadgeändringar i maj 1967. Lars Kruth säger på extrakongressen enligt SDR:s 75-årsjubileumsbok *Den gemensamma kraften*:

– De år som gått sedan jag blev ordförande i SDR 1955 har lärt mig att skall vi lyckas ... skapa bättre förhållanden för de döva på alla områden måste SDR ha en hörande ledare, en riksdagsman insatt i våra problem, som ständigt kan bevaka våra intressen och som hos de styrande kan ge informationer om de döva.

Sven Mellqvist ställer gärna upp som ordförande för att underlätta kontakterna med myndigheter och politiker, men inte att ta ansvar för förbundets löpande verksamhet. Därför väljs han in som förbundsordförande och Harry Fredriksson som styrelseordförande. Den sistnämnda är fackligt och politiskt aktiv och har bekantat sig med dövelaterade frågor genom sin fru, Astrid Fredriksson, som är Sveriges första anställda teckenspråkstolk och har döva föräldrar. Även han är hörande.

Lars Kruth anställs som studiekonsulent men deltar dock i SDR-styrelsens sammanträden som ständig adjungerad deltagare.

Det börjar nu bli allt lättare för SDR att få tag i och uppvakta politiker och framgångarna kommer en efter en.

Riksdagsledamot Ingemund Bengtsson (S), som lett den statliga handikapputredningen, föreslår efter uppvaktning av SDR i mars 1967 att om en tolkverksamhet för döva ska kunna komma igång snabbt så ska pengar tas från budgetposten för tekniska hjälpmedel istället för att låta statsapparaten mala på med utredningar om särskilt statsbidrag för tolktjänst, något som kan ta flera år.

Regeringen lägger via socialminister Sven Aspling (S), som Lars Kruth fått bra kontakt med, fram en proposition om en femårig

Lars Kruth och Karl-Erik Karlsson på SDR:s kongress 2009.

Texttelefonen "Svarta Maja".

försöksverksamhet för teckenspråkstolkar. Riksdagen beslutar att döva ska ha rätt till fri tolkservice från den 1 juli 1968. Lars Kruth ser det som ett indirekt erkännande av det svenska teckenspråket som dövas första språk, skriver han i sin självbiografi *En tyst värld – full av liv*.

Omtalad bilfärd med Olof Palme

En bilfärd är omtalad: den med utbildningsminister Olof Palme (sedermera statsminister), som håller valmöte i Falun 1968. Lars Kruth och Harry Fredriksson vill få till ett samtal med honom om dövas problem. De kommer på ett knep – det är att de erbjuder sig att skjutsa Olof Palme tillbaka till Stockholm sent på kvällen, vilket han tackar ja till.

De färdas i Astrid och Harry Fredrikssons stora Chevrolet Caprice. I ljuset från en uppmonterad lampa i baksätet sitter Astrid och tolkar när Lars Kruth pratar med Olof Palme. DT har inte kunnat hitta någon text om vad samtalet handlade om, bara att den resan kom att betyda mycket för SDR, något Lars Kruth nämner i tidningen SDR-Kontakt med anledning av Palmemordet 1986.

DT tar därför kontakt med Leksandsbon Ingvar Edwall, som i åtskilliga år umgåtts med paret Fredriksson, och Lars Kruth som alla bott i Dalarna. De har berättat om den omtalade bilresan för honom.

Vad kan Lars Kruth och Olof Palme ha pratat om under bilfärden?

– Minst tre saker: vikten av teckenspråk, en folkhögskola för döva, och tolktjänst för döva, säger han.

Angående folkhögskolan så kan det stämma. Det finns en anekdot från hösten 1968:

Lars Kruth och Harry Fredriksson träffar en förkyld, argsint och orakad utbildningsminister Sven Moberg i raggsoror klockan 8 på morgonen. När de börjar beskriva, ryter han:

– Till saken!

Det är att SDR vill se att en folkhögskola för döva bildas. Mötet leder trots ministerns dåliga humör till att Västansviks folkhögskola öppnar sina portar 1969 (först som filial till Fornby folkhögskola i Borlänge). Samma år börjar den första tolkutbildningen i Skolöverstyrelsens regi där. Senare under året startar den första folkhögskolekursen för döva, då under namnet Vinterkurs (motsvarande dagens allmänna kurs).

Att tänka i schackdrag

1979 får förbundet återigen en döv ordförande i Karl-Erik Karlsson, som kommer från Göteborg och efterträder Harry Fredriksson. Sedan dess har SDR alltid haft en döv ordförande.

2005 belönas Karl-Erik Karlsson med utmärkelsen Kruthmedaljen nummer 17 för sitt mångåriga engagemang i förbundet, först som styrelsemedlem 1974-1983 och sedan som tjänsteperson fram till sin pension 2000. Utdrag ur motiveringen:

Karl-Erik tänker i schackdrag. Han vet hur man ska flytta pjäserna för att nå målen. Det handlar om rätt kontakt i rätt tid och med rätt strategi. Det har ibland varit många drag och omvägar för att göra politiker "schack matt". /.../ Karl-Erik var med och startade flera verksamheter. Bland annat skolhemmet i Mogård, Avenboken i Malmö (behandlingshem för teckenspråkiga missbrukare reds anm), samt flera dövteam och äldreboenden för döva.

När DT ber Karl-Erik Karlsson att utveckla hur ett framgångsrikt "schackspel" går till, säger han att Lars Kruth har varit ett föredöme för honom. Det gäller att argumentera lugnt och sakligt, och att ha gott underlag. Och att arbeta metodiskt när en rundringning görs och be om att bli hänvisad till rätt person ifall någon inte kan svara på hans frågor för att ta några exempel.

En av förbundets intressepolitiska framgångar som Karl-Erik Karlsson minns är inrättandet av texttelefon för döva 1979.

På presskonferensen den 6 december 1978 meddelar socialminister Hedda Lindahl (FP) att hårda prioriteringar måste göras och att den tilltänkta satsningen på texttelefon för döva därför inte finns med i budgeten för nästa år. SDR bestämmer sig för att informera dövföreningar, dövskolor och hörselvårdskonsulenter med flera om att texttelefonen är hotad. Resultat: ett 100-tal protestbrev, vykort, julkort och telegram skickas till statsminister Ola Ullsten (FP) med krav på texttelefon. Själv pratar Karl-Erik Karlsson, i egenskap av vice

Gunnel Sträng, politisk sekreterare hos SDR 1984-2001.

SDR:s tidigare generalsekreterare, Isabella Hagnell Westermark, får tag i kulturminister Alice Bah Kuhnke (MP) i Almedalen 2018.

ordförande för SDR, med så många göteborgska riksdagsledamöter han kan från vänster till höger för att påverka dem så att döva kan kommunicera med omvärlden.

Den 11 december 1978 kommer regeringen med ett glädjande besked: texttelefonen finns nu med i budgeten! Det dröjer dock till 1980 innan döva kan få sin *Svarta Maja* som texttelefonen kallas eftersom de första exemplaren används till försök med samtalsförmedling och till träning för de som ska installera och ordinera apparaterna.

"Mina döva föräldrar vakar över mig"

Gunnel Sträng anställs som politisk sekreterare hos SDR 1984, tre år efter att riksdagen officiellt erkänt dövas rätt till teckenspråk som modersmål. Riksdagens beslut innebär att undervisningen i dövskolorna ska använda teckenspråk som första språk.

Gunnel Sträng säger i en intervju med DT att hon som coda* brukar tänka att hennes döva föräldrar "sitter på hennes axlar" och vakar över vad hon gör när hon slåss för dövas rättigheter.

– Teckenspråket betydde allt för mina föräldrar, säger hon.

Hennes föräldrar var födda kring sekelskiftet. På deras tid sågs teckenspråket inte med blida ögon i samhället och skolan. Särskilt hennes mamma fick undermålig utbildning då teckenspråket var förbjudet i klassrummet. Hennes pappa hade däremot lättare för det svenska språket.

– Pappa brukade förklara och berätta för mamma på teckenspråk om hon inte själv förstod vad som stod i kvällstidningen.

Gunnel Sträng kommer att bli kvar hos förbundet fram till sin pension 2001. Året därpå belönas hon med Kruthmedaljen nummer 15. Utdrag ur motiveringen:

Gunnel hade ett stort engagemang för skolfrågor och språket. Rätten till teckenspråk i förskolan, skolan och rätten till teckenspråkstolkar samt arbetet för teckenspråkets status. Utifrån denna plattform har Gunnel jobbat och lobbat politiskt. Riksdagsbeslutet den 22/2 2001 – om att stärka teckenspråkets ställning – är ett av Gunnels stora verk. Detta beslut kom till tack vare Gunnels outtröttliga förarbete. /.../ Gunnel har sett till att SDR nämns med stor respekt i maktens korridorer.

En enig riksdag beslutar den 22 februari 2001 att skicka en beställning till regeringen att tillsätta en statlig utredning av

teckenspråkets ställning, något som blir verklighet 2003 och sedan färdigställs 2006.

Hur har Gunnel Sträng lyckats med det? Hon säger att det egentligen har varit en lång kamp. Redan i början av 1990-talet arbetade förbundet för att det svenska teckenspråket skulle räknas som ett nationellt minoritetsspråk, det var efter att Sverige ratificerat Europarådets minoritetsspråkskonvention. Tyvärr blev det ett bakslag då det svenska teckenspråket inte ansågs uppfylla villkoren i konventionen.

Den 22 februari 2001 behandlas motioner i riksdagen om att ge det svenska teckenspråket minoritetsspråksstatus, men de röstar ner. Däremot antas motioner om vikten av att stärka teckenspråkets ställning genom en statlig utredning. Dessa motioner baseras på det underlag som riksdagsledamöterna fått av SDR.

– Vi bjöd riksdagsledamöter på kaffe och tårter för att fira riksdagsbeslutet om en statlig utredning. De fick då också mer information om teckenspråkets betydelse, berättar Gunnel Sträng som jobbat nära Lars-Åke "Låw" Wikström, SDR:s ordförande 1992-2009.

– Han var väldigt skicklig på att förklara och argumentera när han mötte politiker, säger hon som också arbetat nära Lars Kruth, en fantastisk mentor när hon var ny på SDR.

2009 klubbar riksdagen igenom den historiska språklagen i vilken det svenska teckenspråket har en ställning motsvarande de fem nationella minoritetsspråken: finska, meänkieli, samiska, romska och jiddisch. Detta efter statliga utredningar där översynen av teckenspråkets ställning är en.

Enligt språklagen är samhället skyldigt att skydda och främja det svenska teckenspråket, något Gunnel Sträng tycker är mycket glädjande. Speciellt tänker hon på barn och ungdomar som är döva, hörselskadade eller av andra skäl behöver teckenspråk, en grupp som ligger henne varmt om hjärtat.

*coda – child of deaf adults, hörande barn till döva föräldrar

"Vill se döva politiker i riksdagen"

SDR:s nuvarande ordförande, Åsa Henningsson, är stolt när hon tänker på vilka intressepolitiska landvinningar förbundet genom

åren har åstadkommit och hur mycket arbete eldsjälarna har lagt ner. Framgångarna gör att förbundet har råg i ryggen, men mycket återstår dock för att uppnå visionen om teckenspråk för möjligheter utan gränser och ett hållbart samhälle, understryker hon.

Om politiska kontakter säger Åsa Henningsson att de är minst lika viktiga i dag. Och även att ha kontakter med myndigheter och verksamheter som styrs av politiska beslut, något Karl-Erik Karlsson och Gunnel Sträng också varit inne på när DT intervjuade dem.

En av många aktuella frågor för förbundet är tolktjänstutredningen (läs mer på sidorna 8-9) som nyligen blivit klar. SDR arbetar tillsammans med andra döv- och hörselorganisationer och lägger fram strategier för att de bästa delarna ur utredningen ska bli verklighet och att de delar som är mindre bra ska bli bättre eller skrotas.

Slutmålet är att regeringen ska lägga fram en proposition om förstärkt tolktjänst som riksdagen tar ställning till. Detta efter att döv- och hörselorganisationerna, och andra remissinstanser, sagt sitt under remissrundan (om regeringen bestämmer sig för att skicka ut tolkutredningens förslag på remiss).

Åsa Henningsson säger att politiska kontakter också är betydelsefulla på lokal och regional nivå. Exempelvis kommer distriktsorganisationer anslutna till SDR att uppmanas att ta kontakt med och påverka regionala politiker som ansvarar för sin respektive tolkcentral (21 stycken i landet). Regionerna ska, om remissrundan blir av, också ge sin syn på tolktjänstutredningens förslag.

I sommar ska SDR delta i Almedalsveckan där ett otal aktörer inom ideell, offentlig och privat sektor, politiska företrädare och journalister diskuterar samhällsfrågor i Visbys trånga gränder. Förbundet deltog i Almedalen för första gången 2009 och har sedan dess varit med nio gånger. Åsa Henningsson säger att det är ett bra sätt att nätverka, opinionsbilda, och få tag i ansvariga politiker och tjänstepersoner för personliga möten. En högaktuell fråga som kommer att tas upp i år är givetvis tolktjänst.

Två andra saker som präglar dagens påverkansarbete och opinionsbildning är sociala medier, något som inte fanns förut, och det politiska landskapet där vi har åtta riksdagspartier. På 1960-talet fanns bara fem riksdagspartier, och Socialdemokraterna var länge det klart största partiet.

Åsa Henningsson säger att det är riktigt att det förändrade politiska landskapet är en utmaning och att konkurrensen om att få upp sin fråga på den politiska agendan är hård. Speciellt nu när valet nalkas och det har hänt eller händer mycket som kriget i Ukraina, det försämrade säkerhetsläget i vårt närområde, och pandemin. Men hon säger att förbundet håller fast vid sina kärnfrågor, som vilar på mänskliga och demokratiska rättigheter. Detta i kombination med att se hur förbundet kan rida på heta valfrågor.

Slutligen vill Åsa Henningsson se fler döva politiker på olika nivåer. Hon har en dröm:

– Det är att vi en dag kan ha möten med döva politiker i till exempel riksdagen. Att kunna konversera direkt på svenskt teckenspråk med dem utan tolk vore fantastiskt.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

Intervjuerna med Ingvar Edwall, Karl-Erik Karlsson, Gunnel Sträng och Åsa Henningsson gjordes i mars 2022.

FOTO: PETER KNUTSON

HALLÅ DÄR, Marika Carlsson. Vad var det som fick dig att tacka ja till att medverka i tv-programmet *Marika Carlsson är nyfiken döv*?

– Jag fick en förfrågan om jag ville göra ett program kring teckenspråk och tackade ja direkt. Omedelbart fick jag idén att jag skulle försöka köra stand up på teckenspråk.

Ända sen jag var barn har jag varit nyfiken på teckenspråk, jag kom in på Stockholms universitet för att bli teckenspråkstolk men hoppade av då jag inte hann med både studier och standup.

Du skriver på Instagram att det är det roligaste och svåraste du gjort under hela ditt yrkesliv. Vad är det som varit svårt respektive roligt?

– Det har varit underbart att få träffa alla människor. Alla var så oerhört omtänksamma, peppande och pedagogiska. Sällan har jag skratat så mycket som under denna inspelning.

Det absolut svåraste var att köra på Norra brunn (stand up-krog i Stockholm). Det var mer nervöst än allt annat jag gjort.

Vilket är ditt starkaste minne från programmet?

– Det starkaste minnet är när vi fick ha en publik med både hörande och döva och alla skrattade tillsammans. Amina och Jamila Ouahid fick till och med till en allsång, helt magiskt.

Kan du tänka dig att vara döv på riktigt?

– Oj, vilken svår fråga. Jag vill inte ta bort något av mina sinnen.

Har du fortfarande kontakt med Florian Tirnovan, Amina & Jamila Ouahid och tolken "Marika" (Pernilla Califf)?

– "Marika" och jag har lite kontakt då hon ska teckenspråkstolka min föreställning i höst (i Göteborg och Malmö). Florian har jag tagit med mig till Norra Brunn och min ståupp-klubb *Marika med vänner*. Han har gjort succé för en helt hörande publik och hans arbete gör att klyftan mellan döva och hörande krymper. **NM**

DT besöker Blekinge Dövas Länsförening

Nu nalkas slutet för artikelserien Landet runt och bara ett fåtal dövföreningar återstår att besöka. Den här gången går turen till Sveriges trädgård, som Blekinge kallas för. Utsikterna ser mörka ut för dövföreningen där.

Sist DT hälsade på Blekinge Dövas Länsförening var 2005. En av föreningens mångåriga trotjänare, Ulf Olsson, trodde att BDLF förmodligen skulle försvinna om 15-20 år.

– Ja, om det inte kommer yngre medlemmar hit, sade han då.

Samma år flydde David Tanoh till Sverige från det oroliga landet Elfenbenskusten, som var tudelat efter en misslyckad statskupp. Han hamnade i Blekinge efter rekommendation av Per-Thomas "PTÖ" Örlegård, en av den skånska dövrörelsens stora profiler. Där kom han i kontakt med Ulf Olsson. Snabbt utvecklades hans svenska teckenspråk och han kom snart att bli en av BDLF:s mest engagerade medlemmar.

I dag är han och Ulf Olsson närmast ett radarpar. De säger med sorg att föreningen sannolikt kommer att bli vilande i år. Prognosen, som Ulf Olsson gjorde 2005, ser alltså ut att slå in.

– Medlemmarna blir tyvärr allt färre och äldre till antalet. Yngre döva vill helst bo i större städer, här i Blekinge händer det inte så mycket, säger David Tanoh.

Nu är medlemsantalet runt 20, de flesta är pensionärer. BDLF hade en styrelse fram till 2019. Det var också sista året som föreningen fick bidrag av regionen. Efter det utbetalades inga regionbidrag då någon styrelse inte fanns. Istället kom David Tanoh och Ulf Olsson att fungera som kontaktpersoner för föreningen.

– Pandemin har också påverkat oss. Vi har inte kunnat anordna några aktiviteter på sistone, säger Ulf Olsson som privat haft det tufft då hans fru sedan många år, nyligen gått bort av Parkinsons sjukdom.

David Tanoh har själv fullt upp med sitt arbete och sin 6-åriga son.

När DT träffar dem i Karlskrona, är Pontus Degsell från SDR:s föreningssupport också med. Han föreslår att BDLF kan titta på

någon form av samverkan med andra närliggande dövföreningar. David Tanoh och Ulf Olsson tar till sig det. De ska ta upp frågan om föreningens framtid med sina medlemmar, troligtvis under sommaren.

Även om föreningen formellt blir vilande, säger David Tanoh och Ulf Olsson att det finns inga hinder att ha sociala träffar, kanske två gånger om året. Föreningen har pengar kvar i sin kassa.

Hur känns det för er att föreningen ser ut att bli vilande?

– Det känns givetvis inte bra, dövföreningen har varit en del av mig. Jag kommer att sakna den, säger Ulf Olsson som varit aktiv i dövföreningen sedan 1975, bland annat som anställd ombudsman och ordförande.

David Tanoh säger att han också kommer att sakna föreningen, ett ställe som gett honom mycket vad gäller gemenskap, kultur och språk.

– Vi beklagar att ni är här på ett tråkigt besök, även om det förstås är trevligt att träffa er, säger Ulf Olsson.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

dt. Läs andra delar i serien Landet runt på dovastidning.se

Är du mellan 6-21 år gammal och vill få stöd på teckenspråk?
Vi syssnar, peppar och stöttar!

Vi är BOUJT - Barn och Ungdomsjour på Teckenspråk!
Vi är en barn- och ungdomsjour som erbjuder stöd på teckenspråk på webben. Du kan själv välja på vilket sätt du vill få stöd. Vi erbjuder videochatt, textchatt, mejl och frågelåda. Du bestämmer själv vad du vill prata om. Alla ämnen är okej och det finns ingen fråga som är för stor eller för liten. Besök gärna vår hemsida för att få mer information!

Du kan välja att vara anonym och vi har tystnadsplikt.

Videochatt eller textchatt

Mejl

Frågelåda

www.boujt.se

Klassiskt toalettklotter – på svenskt teckenspråk

På Kristianstads stadsbiblioteks tillgänglighetsanpassade toalett finns en vägg med klassisk toalettkonst som "Kilroy was here" och "Jag älskar dig", men med skillnaden: bokstäver på svenskt teckenspråk som bildar ord, meningar och uttryck. Tanken bakom konsten, skapad av Johan Sandler, är att endast de som kan teckenspråk förstår vad bokstäverna står för. Det är också vad verket både heter och handlar om, att vara inkluderad eller exkluderad, skriver Kristianstadsbladet och Norra Skåne.

FOTO: SUNE JOHANNESSON/KRISTIANSTADSBLADET & NORRA SKÅNE

Svenska kyrkan

Svenska kyrkans jourtelefon på teckenspråk

Svenska kyrkan erbjuder dig som är döv, samtal med en teckenspråkig präst eller diakon.

Du kan ringa jourtelefonen om du har det svårt och behöver stöd, om du har existentiella frågor eller känner oro och sorg. Linjen är öppen för alla oavsett livsåskådning och trosuppfattning. De präster och diakoner som svarar i bildtelefonen är fullt teckenspråkiga och har tystnadsplikt.

Adress till jourtelefonen: svenskakyrkan@ectalk.se

Jourtelefonens öppettider:
mån 10-16, ons 10-19, fre 10-16

Välkommen till en teckenspråkig värld på teckenspråkets dag!

Öppet Hus med bland annat mini-föreläsningar, snabbkurs i teckenspråk, information om aktuell forskning och möjlighet att träffa ett flertal teckenspråksexperter.

Lördag 14 maj 2022 kl. 10:00 till 15:00
Juristernas hus, i närheten av Stockholms universitet

Program och mer information: www.sdr.org/100ar

Arrangeras genom ett samarbete mellan:

Västerviks
folkhögskola

Institutet för
språk och
folkminnen

FOTO: SHUTTERSTOCK

Att hitta hem

Döva* ungdomars erfarenheter av att byta till en teckenspråkig tvåspråkig specialskola

De allra flesta döva barn börjar sin skolgång i en grundskola nära hemmet, och så har det varit sedan slutet av 1990-talet. En del av dessa barn byter sedan, av olika anledningar, skolform till en teckenspråkig tvåspråkig specialskola någon gång under skoltiden. Detta fenomen är något många känner till, men det har inte tidigare bedrivits någon forskning på området.

Vi valde därför att genomföra en studie som riktade sig mot ungdomar som bytt skolform för att ta del av deras erfarenheter, samt studera hur ett skolbyte från en skolmiljö med talad svenska som undervisningsspråk till en skolmiljö med svenskt teckenspråk som undervisningsspråk, påverkat ungdomarnas möjligheter till lärande samt syn på sig själva och sin sociala identitet.

Social identitet och identitetsarbete

Tidigare forskning visar på olika sätt att förstå begreppet identitet. Ett sätt att se på identitet handlar om att förstå identitet som något som utvecklas under livet i förutbestämda steg där en stor del av utvecklingen sker i tonåren (Hintermair, 2008). Ett annat perspektiv för fram att dagens samhälle har förändrats och därmed behöver

människor idag vara mer aktiva i sitt eget skapande av identiteter (McIlroy & Storbeck, 2010).

Man kan jämföra det första perspektivet med att en person är antingen det ena eller det andra, medan det andra perspektivet förutsätter att personer kan vara både det ena och det andra. Människors sociala identitet utvecklas och förändras under livets gång och hänger ihop med synen på sig själv samt hur den synen relaterar till andra människor och samhället i stort. En positiv social identitet är förknippad med högre självförtroende, psykiskt välbefinnande och skolframgångar (Carter, 2015; Chapman & Dammeyer, 2017; Weinberg & Sterritt, 1986). Med detta i åtanke väcktes tankar på hur den sociala identiteten påverkas hos ungdomar som byter språklig och kulturell kontext under skolgången.

Under våren 2020 genomfördes intervjuer med nio högstadiel elever som bytt till en specialskola någon gång under de senaste fem åren. Intervjuerna genomfördes inom ramen för ett självständigt arbete på speciallärarprogrammet vid Stockholms universitet (Andersson & Fröberg, 2020), men utmynnade även i en vetenskaplig artikel som publicerades 2021 (Andersson & Lyngbäck, 2021). I intervjuerna resonerade alla elever kring sina erfarenheter i ett väldigt tydligt "före" och "efter" skolbytet, och använde denna uppdelning för att

förklara sin nuvarande syn på sig själv samt för att visa på vikten av den förändring som skett i deras liv.

Erfarenheter från tidigare skola

Eleverna hade olika bakgrunder gällande språk och kultur samt tidigare erfarenheter av att möta andra döva. Ett par elever hade andra döva personer i sin närhet, men majoriteten hade väldigt liten, om ens någon, erfarenhet av att träffa andra i samma situation som dem själva. Enligt eleverna hade deras familjer inte fått information eller vetskap om möjligheten till en teckenspråkig tvåspråkig utbildning. Trots skilda bakgrunder beskrev i princip alla elever liknande erfarenheter av att gå i en skola där talad svenska var undervisningsspråket. Undantaget en elev, som främst hade positiva erfarenheter av tidigare skola, beskrev eleverna stora svårigheter att följa undervisningen och delta i klassens arbete. De flesta ansåg att skolorna försökt att anpassa skolmiljön för att underlätta för dem att hänga med i undervisningen, men att dessa anpassningar inte varit adekvata eller tillräckliga för att underlätta för eleven.

Anpassningar kunde exempelvis vara tekniska hjälpmedel och teckenspråkstolk på lektioner, men hjälpmedlen användes inte på rätt sätt och eleverna som fick tillgång till teckenspråkstolk förväntades förstå teckenspråk utan att själv få undervisning i språket. Eleverna skilde väldigt tydligt på det akademiska, alltså själva undervisningen, och det sociala där det sociala ansågs ha störst betydelse. Eleverna kände sig aldrig inkluderade i den sociala gemenskapen och de gav uttryck för att känna sig utanför, annorlunda, aldrig tillräckligt bra, inte som de andra och i en del fall även mobbade.

Att känna sig hemma i en gemenskap

Inledningsvis upplevde eleverna vissa svårigheter efter skolbytet. Dessa rörde främst svårigheter att förstå och uttrycka sig på teckenspråk, men de var övergående och eleverna beskrev hur de gått från att tidigare vara den elev som alltid behövde stöd och hjälp till att vara en elev på samma villkor som övriga i klassen. De betonade också att de tidigare upplevt att det alltid var deras ansvar att försöka anstränga sig och anpassa sig till övriga, men att de trots detta inte själv haft kontroll över sin situation.

Nu upplevde de att de hade möjlighet att äga sin kommunikation på ett sätt de tidigare inte kunnat, och kunde därmed agera mer självständigt än förut. Den metafor som alla elever återkom till när de beskrev hur deras situation förändrats var känslan av att ha hittat hem eller känna sig hemma. Trots alla elevers unika erfarenheter upplevde alla en stark gemenskap med både skolkamrater och personal på skolorna. En gemenskap som grundade sig på en delad förståelse av hur det kan vara att växa upp som döv, men också att det inte enbart handlade om hörseln eller att de bar hörhjälpmedel, utan även det gemensamma språket, den delade kulturen samt erfarenheter av att förhålla sig till det "hörande" majoritetssamhället.

Ingen elev ångrade skolbytet, trots att det till största del inte var de själva som initierat det. Eleverna kunde inte själva förändra sin tidigare situation då de inte hade kunskap om, och därmed inte möjlighet att föreställa sig, vad en teckenspråkig tvåspråkig undervisning kunde

innebära. När de såg tillbaka på sin tidigare skolsituation uppgav de en önskan om att skolbytet skulle skett ännu tidigare. Vad gäller den sociala identiteten gav de uttryck för att ha skapat en förståelse för sig själv i mötet med andra döva ungdomar. De förklarade det på olika sätt, och det som kännetecknade de flesta förklaringarna var att det inte handlade om att vara antingen döv eller hörande, utan något mer komplext än så. En elev beskrev det som att, i en positiv mening, befinna sig mellan olika grupper, vilket möjliggjorde känslor av tillhörighet i olika sammanhang, både döva och hörande.

Varför är studiens fynd viktiga?

Skolbytet och känslan av att ha hittat hem, som många elever beskrev det som, innebar för dem att inte längre känna sig avvikande, mindre värda och som om de inte räknades in i gemenskapen. De upplevde sig inte längre socialt exkluderade och därmed inte heller akademiskt exkluderade. Eleverna utvecklade en mer positiv social identitet, vilket i sin tur påverkar självförtroende, psykiskt välbefinnande och skolframgångar positivt.

Eleverna poängterade betydelsen av att ha lärt sig teckenspråk i en teckenspråkig miljö samt vad detta betytt för deras möjligheter att kommunicera obehindrat med andra. Många av dem kom i kontakt med teckenspråk redan innan skolbytet, till exempel genom teckenspråkstolk i undervisningen eller modersmålsundervisning, men de upplevde att de själva inte kunde teckenspråk och att det var ett hjälpmedel. Efter skolbytet förändrades detta och eleverna såg teckenspråk som sitt språk och en del av den egna identiteten. Detta visar på vikten av tillgång till en språklig kontext där teckenspråk används av flera och är en integrerad del av sammanhanget.

Sara Andersson

speciallärare
Östervångsskolan, SPSM

Liz Adams Lyngbäck

universitetslektor och forskare
Specialpedagogiska institutionen
Stockholms universitet

*För att förenkla läsningen har vi valt att använda ordet döv, men vi använder det i en mycket vid tolkning så att det innefattar de som är audiologiskt döva, kulturellt döva eller de som har en hörselnedsättning. Vi vill med denna förklaring tydliggöra att vi inte tillskriver någon en identitet som de inte själva har valt.

Teckenspråksversionen av artikeln och referenserna finns på dovastidning.se

Dags att släppa fram döva!

Pandemin har lugnat sig och vi kan umgås mera nu. Fler styrelsemöten blir fysiska igen. Faktiskt har pandemin fört en positiv sak med sig. Vi har fått lära oss att se alla tekniska möjligheter och bevisat att det går att ha möten digitalt. Ja även föreläsningar och underhållning sker digitalt. Det kräver resurser men föreningarna har också öppnat sin verksamhet och samverkat så fler har kunnat ta del av utbudet. SDR har sin föreläsningsserie om audism och jubileumsevenet den 26 februari hölls digitalt. SDR:s jubileumsvärdar Thyra och Abdi åker på turné till flera orter i Sverige och firar jubileet på plats.

Specialskolorna har gjort sitt bästa för att hålla undervisningen i gång på plats. Vår egen folkhögskola i Västervik har trots de ekonomiskt tuffa tiderna och minskat antal kurser och deltagare klarat sig igenom det hela med god koll på ekonomin. Skolledarna, rektor Gunilla Kolm och biträdande rektor Barbro From, har gjort ett gott jobb men går nu i pension i sommar. Nu går de parallellt med de från 1 april ny tillsatta skolledarna, Carina Högberg och Maria Larsson. Västerviks nya rektor Carina är döv och har erfarenhet som ledare, som biträdande rektor på Södertörns folkhögskola. Nu är det år 2022 och ändå finns det så få döva i skolledningarna. Varför är det så? Rädsla? Okunnighet om dövas kompetens? Ovilja att släppa fram döva?

Dövkompetens, vem har den och vem kan ha den? Det är en fråga som diskuterats mycket, men en sak är klar. Mer dövkompetens behövs inom alla sektorer, inom utbildning, inom produktion, inom transport, inom vård och omsorg, inom det fria företagandet. Ja i hela det civila samhället behövs dövkompetens. Den FINNS inom de flesta yrkesgrupper. Ändå är många rädda eller osäkra inför att anställa döva. Här har samhället ett stort ansvar, döva måste få

chansen att synas mycket mer, få chansen att möta folk. Att ha en döv som rektor och en hörande som biträdande rektor är en bra val. Teamwork, samverkan mellan två som företrädare olika kulturer ger en styrka som påverkar verksamheten. Att ge och få av varandra är guld.

Dövkompetens inom skolvärlden är otroligt viktig för en god arbetsmiljö. En god arbetsmiljö för barn och ungdomar förutsätter att även de anställda har en god arbetsmiljö som genomsyras av dövkompetens och en miljö som säkerställer allas delaktighet, på svenskt teckenspråk. För barnen är goda förebilder inom alla yrkesgrupper viktig. Om dessa förebilder dessutom är döva stärks barnens tro på att de själva också självklart KAN! Detta gäller för alla inom specialskolorna, elevhälsan, lokalvårdare, kökspersonal, pedagoger, fackliga företrädare och skolledare.

Lokala dövföreningar är aktiva på olika sätt, en del engagerar sig politiskt regionalt och lokalt och nu engagerar sig Stockholms Dövas Förening för att få en döv rektor till Manillaskolan. De trycker på Specialpedagogiska Skolmyndigheten, SPSM, för att tillsätta en döv rektor på den utannonserade rektorstjänsten. Det är dags att släppa fram döva i alla yrken, vi har många duktiga kompetenta till alla olika yrkesområden.

Gallaudet University hade en kamp för att få en döv rektor, "Deaf President Now" och de lyckades.

Döv rektor NU!

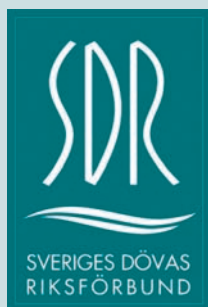

MARIA HERMANSON
FÖRBUNDSSTYRELSELEDAMOT

PÅ GÅNG I SDR

20-22/4 WFD:s internationella konferens, Bangkok (digitalt)
25/4 ABF:s förbundsstämma
2-3/5 Dövpsykiatriska dagar, Göteborg
11/5 SPSM:s Intresseråd
13/5 Seminarium Stockholms universitet
14/5 Teckenspråkets dag & Öppet Hus

19-20/5 Styrelsemöte
20-22/5 SDR:s förbundsstämma i Göteborg
21/5 Utdelning av SDR:s utmärkelser
28/5 EUD:s årsmöte, Marseille i Frankrike
13/6 Förbundskansliet flyttar
23/6 Senaste anmälningssdag för jubileumsfesterna

Kontakta oss
Risseleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg

sdr@sdr.org
www.sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikatör
jenny.ek@sdr.org
076-315 06 55 (sms)

Webbshop
www.handla.sdr.org
handla@sdr.org

Bli medlem
www.sdr.org/blimedlem
medlem@sdr.org

Stöd oss
www.insamling.sdr.org
givarservice@sdr.org

Västerviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
www.vastanviksfhs.se

Ukrainakrisen

Med anledning av Rysslands invasion av Ukraina har ett flertal frågor aktualiserats inom förbundet. Förbundet har utformat en information på vår webbplats som riktar sig till flyktingar från Ukraina, också på ukrainskt teckenspråk. Här ger vi information om Deaf Refugees Welcome (DRW) Sweden som bistår med hjälp när flyktingarna anländer till Sverige, hänvisar till Migrationsverket för tillstånds- och asylärenden, vikten av döva teckenspråkstolkar under möten med svenska myndigheter, Västansviks folkhögskola och deras asylverksamhet samt SPSM:s skolor för döva barn.

SDR har med anledning av EU:s massflyktsdirektiv och de döva flyktingarnas situation tillsammans med DRW Sweden utformat ett avtal om samarbete mellan oss. Vårt gemensamma arbete utgår från människors rätt till teckenspråk som även gäller de flyktingar som kommer hit från krigshärjade Ukraina. En skrivelse har gjorts till Migrationsverket där vi lyfter vikten av en rättssäker kommunikation och process för döva flyktingar. Här lyfter vi bland annat vad handläggarna behöver tänka på om och när de träffar en döv från Ukraina.

Mer information finns på sdr.org/ukraina

Invasionen påverkar också svenska medborgare och det svenska säkerhetspolitiska läget. SDR har fått ett flertal frågor om bland annat beredskap, skyddsrum och möjligheten till tjänstgöring inom totalförsvaret. Vi följer upp VMA och testet av Hesa Fredrik som görs varje kvartal och hur det tillgängliggörs för döva medborgare. Forsvarsmaktens pressträffar teckenspråkstolkas varje torsdag kl. 15, tack vare våra påstötningar.

Vi vill rikta ett stort tack till alla som hjälper till och donerar till förmån för flyktingar från Ukraina, allt från ekonomiska bidrag och kläder till husrum eller annat som människorna behöver.

Framåt för Sveriges tolktjänst

Den 15 mars överlämnades slutbetänkandet Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11) till minister Lena Hallengren. Betänkandet innehåller ett flertal förslag som i sin helhet förvisso utgör steg i rätt riktning mot en förbättrad tolktjänst men det finns också brister. Se sid. 8-9 för DT:s sammanfattning av förslagen. På sdr.org finns en summering på svenskt teckenspråk av hur processen sett ut och vad SDR anser om betänkandets förslag, gjord av Isabella Hagnell Westermark i egenskap av expert i utredningen.

Vårt intensiva påverkansarbete fortsätter, bland annat genom ett samarbete med SDUF, FSDB, DBU, HRF, UH och Riksförbundet DHB. Vi har bland annat genomfört en gemensam workshop för att rikta blickarna framåt och diskutera strategier för det fortsatta samarbetet. Vårt gemensamma mål nu är att stegen framåt fullföljs genom att förslagen skickas ut på remiss och sedan resulterar i en proposition.

Dags att synliggöra audism

Den digitala och nationella föreläsningsserien om audism är nu avslutad. I samarbete med DeafNexus i USA har vi genomfört fyra föreläsningstillfällen, varav en introduktion och därefter fokus på arbetsmarknad, psykisk hälsa och dövsamhället. Det har också genomförts två gruppdiskussioner. Föreläsningsserien vände sig till föreningsaktiva, medlemmar, professionella inom dövrelaterade verksamheter och andra intresserade. Cirka 170 personer per föreläsning har deltagit och tillsammans kan vi nu synliggöra audism ännu mer. Tack till alla som möjliggjort detta och deltagit!

Nu har festen börjat!

På SDR:s 100-årsdag, den 26 februari, genomfördes på kvällen ett digitalt evenemang på Facebook som nådde över 4 800 (!!!) personer. Vår förbundsordförande Åsa Henningsson var värd. Förutom massor av varma och fina gratulationshälsningar bjöd kvällen på underbara tillbakablickar på SDR:s historia, underhållning med Torsten och Kim Bara Kim samt en kort förhandstitt på SDR:s kommande jubileumsfilm.

Stort tack till alla som bidrog med hälsningar till sändningen och för alla fina kommentarer i våra sociala medier! Tack för blommor och gåvor till vårt fortsatta arbete! Åsa avslutade sändningen med att säga att det här bara är början, så häng med på vad som sker resten under året!

Härnäst är det Öppet Hus den 14 maj, se annons sid. 21. Anmälan till våra jubileumsfester runt om i landet har öppnat så gör din anmälan redan nu för att säkra din plats. Det är först till kvarn och antalet platser är begränsade. Se mer information på sid. 29.

Ännu mera finns på sdr.org/100ar. Välkommen!

Remissvar om nödkommunikation

SDR har lämnat synpunkter på föreslagna Föreskrifter om nödkommunikation från PTS. Vi har uppmärksammat följande två saker i föreskrifterna. Den första är att nödtjänsten, 112, ska kunna ringa tillbaka till den som larmat om samtalet bryts, den andra är att lokalisationsinformation automatiskt ska förmedlas till 112. Faktum är att döva larmar 112 via bildtelefon eller texttelefon och då via förmedlingstjänsten. I denna process följer inte några kontaktuppgifter eller telefonnummer till nödtjänsten, vilket innebär att 112 inte kan ringa tillbaka till den som larmat. På samma sätt överförs inte lokalisationsinformation via förmedlingstjänsten. SDR ser det som problematiskt att vår målgrupp exkluderas i förslaget. Vi döva ska kunna känna oss trygga med att kunna bli uppringda samt att 112 har vår platsinformation.

Slutligen vill SDR att Sverige går över till nästa generations nödtjänst där döva kan ringa 112 direkt med video, text och tal samt automatisk inkoppling av teckenspråkstolk i samtalet. Döva ska kunna larma 112 direkt som alla andra. Yttrandet i sin helhet och en summering på svenskt teckenspråk finns på sdr.org

Förbundsmöte & utmärkelser

Den 20 till 22 maj genomförs SDR:s förbundsmöte fysiskt i Göteborg. Förbundsmötet är rådgivande och består av ombud från varje länsförbund/länsförening och anslutna organisationer. Eftersom kongressen ifjol blev digital blev utdelningen av utmärkelserna framskjuten till årets förbundsmöte. Förutom Kruthmedaljen, Guldtecknet och Lars-Åke Wikström's International Award ska även Alma Abrahamssons pris delas ut för första gången. Utdelningen sker under en bankettmiddag på lördag kväll och tio personer kommer att uppmärksammas för deras otroliga och viktiga insatser. Vilka tror du att de är?

Föreläsare & diskussionsledare: Dr. Genie Gertz, Dr. Gary Malkowski, Tara Holcomb, Dr. Benjamin Bahan och Dr. Patrick Boudreaux.

Josephines amerikanska värdfamilj.

Sportaktivitet när Josephine var utbytesstudent i USA.

Tankar på dövskolor

Hej! Äntligen börjar det närma sig till sommaren och jag är inte den enda som längtar efter sol och bad!

Att beskriva hur dövskolor ser ut i några länder är något som jag har velat skriva om och nu tar jag chansen att göra det.

Låt mig berätta lite om mina erfarenheter. Jag är född och uppväxt i Danmark tills jag var åtta år gammal och flyttade till Malmö. Jag gick på Östervångskolan i Lund. Där växte jag som människa och är tacksam för alla lärorika upplevelser jag fått där. Sedan tog jag ett års paus och åkte till USA som utbytesstudent innan jag började gymnasiet i Örebro.

Att beskriva skillnaderna mellan två länder är svårt. För det första skulle jag beskriva dövskolor i USA som något stort. Allt var större där. Skolbyggnader, mat, klassrum, bio och mycket annat!

Det var 200 elever som gick på "min" dövskola när jag bodde i USA i ett år. Jag diskuterade lite med min amerikanska värdmamma om hur situationen såg ut i resten av landet och om antalet elever var normalt eller för få. Då nämnde värdmaman att hon i sitt jobb åkte till olika skolor för döva och hörselskadade elever. Hon förklarade att det var för få elever eftersom delstaten Ohio, som jag bodde i, hade tre tusen döva och hörselskadade elever totalt men endast 200 gick i dövskolan. Var fanns resten?

Då fattade jag att det var något vi måste tänka på om vi ville bevara dövskolorna och dövsamhället. Själv var jag uppväxt i Danmark och flyttade till Sverige eftersom hemlandet inte hade mycket att bidra med vad gällde min utbildning och framtid. Jag är så tacksam för att mina kära föräldrar tog ett tufft beslut, ett av de tuffaste de fattat i sina liv, att flytta till ett annat land och lära sig ett annat språk för att deras barn skulle få bra utbildning. De kände ingen i Sverige heller.

Antalet dövskolelever har minskat mycket på en del håll i världen. Hur ska vi göra för att vända utvecklingen? Hur ska vi i dövsamhället agera? Hur ska vi förhindra att flera familjer ska uppleva samma sak som min familj? Det vill säga att behöva flytta till ett annat land för att deras barn ska få bra utbildning där.

JOSEPHINE OLVHÖJ KIRKEGAARD
LEDAMOT

VAD HÄNDER I SDUF?

22-24/4 Utbildningshelg för lägerledare, Örebro
25/4-1/5 EUDY, Estland
22/4 Användarrådsmöte för bildtelefoni.net
27/4 Användarrådsmöte för texttelefoni.se
27/4 Seminarium Aktion som metod

14/5 Teckenspråksdag på Stockholms universitet
19/5 SPSM-ungdomsnätverksträff
20-22/5 SDR:s förbundsmöte, Göteborg
3-5/6 EUDY:s årsmöte, Bulgarien

Kontakta oss
Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg

kansli@sduf.se
www.sduf.se
Skype: tidsbokning via e-post

Förbundsordförande
Julia Grahn
julia@sduf.se

Twitter: @SDUF1966
Facebook: SDUF - Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Instagram: sduf1966

Stöd oss
SDUF bg: 5759-5647
Swish: 123 218 1477

Bli medlem
www.sduf.se

Lägersommar 2022

● Sommaren närmar sig och äntligen kan vi förhoppningsvis ha en vanlig lägersommar sen pandemins start. Totalt blir det 68 deltagare och 17 lägerledare på alla våra olika läger både här i Sverige och utomlands!

- **11-17 juli:** Nordiskt barnläger, Danmark
- **20-26 juli:** Nordiskt ungdomsläger, Norge
- **24-31 juli:** Barnläger, Småland
- **25 juli-2 augusti:** EUDY Children Camp, Schweiz
- **1-8 augusti:** Riksläger för DÖV+, Björkö
- **14-21 augusti:** EUDY Junior Camp, Estland
- **1-7 oktober:** WFDYS Children Camp, Uruguay

Ungdomsklubbskonferens 2.0

● Första fysiska ungdomsklubbskonferensen efter pandemin med ett spännande program.

Under konferensen tas ämnen upp som berör ungdomsklubbarna. Här har klubbarna chans att ge och ta emot tips från varandra om hur den egna ungdomsklubben kan utvecklas.

Syftet med UKK 2.0 är att stärka styrelserna och få verktyg till att hantera aktuella hinder. Men också för medlemmar som funderar på att sitta i en styrelse. Under lördagen och söndagen hade vi föreläsningar och workshop, t.ex. om civil olydnad, vad ungdomsklubbarna behöver idag och eldsjälar.

Det var en händelserik helg med många nya kunskaper, tips, idéer och ännu mer motivation! Ungdomsklubbarna, stort tack för helgen! Vi ses nästa gång på SDUF:s förbundsstämma i november 2022!

Juni Sowell visade olika exempel på civil olydnad inom dövrörelsen på UKK.

Lägergrupp och arbetsgrupper

● Under år 2023 kommer vi att ordna Nordiskt barnläger (NBL) för 6-12 år och Nordiskt ungdomsseminarium (NUS) för 18-31 år här i Sverige! Därför startar vi nu ett par arbetsgrupper, där det ska planeras så det blir oförglömliga läger/events för alla medverkande!

Är du mellan 18 och 31? Vill du vara med och planera för våra fantastiska läger/events? Ansök att vara med i lägergruppen eller någon av våra två arbetsgrupper! Vi träffas 4-5 gånger per år, oftast i Stockholm. SDUF står för dina resor, arvode, mat och massor av fika! Tveka inte att anmäla intresse till lager@sduf.se med en kort video om vem du är, varför du tror att du skulle passa och varför du vill vara med i lägergruppen.

Teckenspråksdag

● På lördag 14 maj kommer SDUF tillsammans med SDR och andra organisationer ordna en dag med fullt program på Stockholms universitet. Föreläsningar, workshop, teckenspråkslektioner och massor annat! Du hittar mer information som program och adress på länken:

sdr.org/nyheter/teckenspraketsdag

BOUJT utökar chattens öppettider!

● BOUJTs chatt har hittills hållit öppet på tisdagar och torsdagar 18:30-20:30. Nu kan vi meddela att vi håller öppet även på måndagar 18:30-20:30 framöver!

Vår mejl och frågelåda har öppet dygnet runt som vanligt och du får svar inom ett par dagar. Gå in på vår hemsida www.boujt.se, där hittar du all information.

När du kontaktar oss kan du välja att vara anonym och vi har tystnadsplikt. Det du berättar stannar hos oss. Du kan själv välja vilken volontär du vill chatta med på måndagar, tisdagar och torsdagar. Alla ämnen är okej att prata om och du själv bestämmer hur mycket du vill berätta. Det finns ingen fundering eller känsla som är för stor eller för liten!

Vi önskar dig som är döv eller hörselskadad och mellan 6 och 21 år gammal varmt välkommen!

Vill du ha SDUF:s jubileumsbok?

● Nu har både medlemmar och icke medlemmar möjlighet att få boken helt gratis! Vi bjuder på porto vid beställning av 8 böcker, annars är du välkommen att hämta hos oss på kansliet i Rissne, Stockholm.

Mejla kansli@sduf.se för beställning av böckerna.

Jubileumsboken är en fantastisk bok med SDUF:s 50-åriga historia 1966-2016 som släpptes 2016. SDUF gjorde boken tillsammans med författarna Urban Mesch och Charlotte Gustavsson och den är sprängfylld med spännande bilder och innehåller bland annat: förbundsstämmor, gamla styrelser, svenska och utländska läger, betydelsefulla möten/händelser/minnen med mycket mer! En unik och viktig historisk dokumentation av över 50 år med dövingdomsrörelsen!

Vi på SDP vill veta hur vi kan förbättra oss

Marianne Wallentin heter jag och bor i Stockholm eller rättare sagt Ingarö ute på Värmdön. Att sitta i Sveriges Dövas Pensionärsförbunds (SDP) styrelse är en spännande utmaning.

När jag blev invald i styrelsen var min första tanke: Hur når vi på SDP bäst ut till er alla äldre i hela Sverige? Vi har ju SDP:s hemsida, Facebook-sida och Seniornytt i Dövas Tidning. Men räcker det eller behöver det förbättras?

Därför har SDP gjort en enkät, som har skickats ut till alla tillhörande SDP-pensionärsföreningar och -sektioner. Vi hoppas att ni hjälper oss att svara på enkäten.

Det är ett sätt för oss att se vilka önskemål ni har och hur vi kan förbättra oss. ALLA ska kunna få tillgång till vår information.

Teknikprylar som mobil, dator och padra har utvecklats enormt mycket och fort på senare tid! Många av oss äldre hinner inte hänga med i utvecklingen lika bra som yngre personer. Det är bekvämt att exempelvis kunna betala räkningar via internetbanken, läsa nyheter i mobilen, videochatta med nära och kära och ladda ner olika appar. Men många av oss behöver ha mer kunskap om hur det fungerar.

Så nu en glad nyhet: SDR har fått 3,3 miljoner kronor av Allmänna Arvsfonden till sitt treåriga projekt, DigiDöv, som de driver i samarbete med SDP. Det är Magnus Nordström som ska leda detta projekt.

Målet är att äldre, både de som bor hemma och de som bor på äldreboende/särskilt boende, ska få möjlighet att lära sig hur man använder och hanterar en mobil, dator och/eller padra. Allt det här ser vi SDP fram emot med spänning.

Till slut vill vi på SDP påminna er om kommande pensionärsdagar i Gävle den 9-11 augusti 2022 och jag kan lova att det kommer att bli ett givande arrangemang.

MARIANNE WALLENTIN
LEDAMOT

Finns det ett kollektivboende för äldre teckenspråkiga döva?

● Det finns olika boendeformer för äldre personer som äldreboende, trygghetsboende och kollektivt boende. Där kan man ha social gemenskap.

Det finns äldreboenden för teckenspråkiga döva i behov av vård och omsorg i Örebro, Malmö, Göteborg och Uppsala.

Nu finns det bara ett seniorboende för teckenspråkiga döva i hela landet: seniorboendet Måsholmen i Skärholmen söder om Stockholm. Vi på SDP anser att det bör finnas fler seniorboenden i Sverige där äldre döva kan samlas.

Kollektivt boende kan man säga är en kombination av trygghetsboende och sällskapsboende. Där finns det ett gemensamt kök och en naturlig träffpunkt. Man lagar mat tillsammans och umgås. Finns det ett sådant kollektivboende för äldre teckenspråkiga döva i Sverige?

ANDERS SUNDSTRÖM
ORDFÖRANDE

Möte för äldre döva från Norden i Leksand

● Nordiska Dövas Äldremöte anordnas vartannat år (jämma år) och sker turvis mellan de fem nordiska länderna. I september 2022 är det Sveriges tur att arrangera mötet – det blir i Leksand. Två representanter utses ur SDP:s styrelse att representera Sverige på det mötet. På denna träff diskuteras hur varje land jobbar med äldre frågor och utbyte.

Kontakta oss
Sveriges Dövas Pensionärsförbund
www.sdpf.se
Bildtelefon: vera.dahlin@ectalk.se

Ordförande Anders Sundström
anders.sundstrom1@telia.com

Vice ordförande
Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

Sekreterare
Vera Dahlin
vera.dahlin@hotmail.se

Ledamot
Piakerstin Silverdal
pk.silverdal@gmail.com

Ledamot
Marianne Wallentin
marianne.wallentin@icloud.com

Från förbjudet språk till teckenspråk självklart

SDR 100

1922 - 2022

Varmt välkommen till våra 100-årsfester!

Göteborg

Lördagen 20 augusti
Göteborgs Dövas Förening

Örebro

Fredagen 14 oktober
Dövas Förening i Örebro

Malmö

Lördagen 27 augusti
Malmö Dövas Förening "Svenske"

Leksand

Lördagen 22 oktober
Dalarnas Dövas Förening

Sundsvall

Lördagen 3 september
Medelpads Dövas Förening

Umeå

Lördagen 29 oktober
Umeå Teckenspråks Förening

Stockholm

Lördagen 1 oktober
Stockholms Dövas Förening

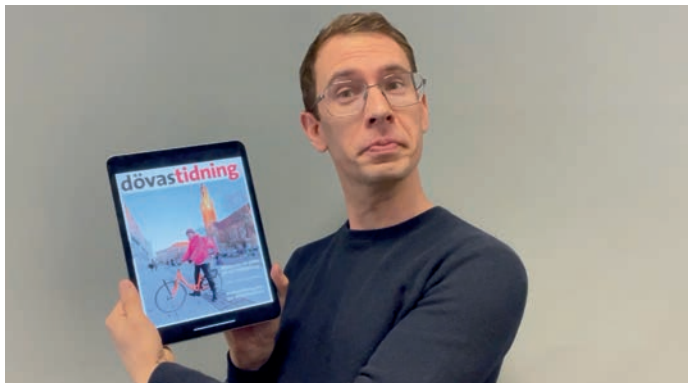

Våra värdar

Abdi Mohamed & Thyra Lindström

Delta på den plats och tid som passar dig!
Gör din anmälan senast den 23 juni. Först till kvarn,
då antalet platser är begränsade. Anmälan & mer
information: www.sdr.org/100ar

NYHET: Nu kan du få Dövas Tidning som pdf

Nu kan du som SDR-medlem eller prenumerant få Dövas Tidning som pdf istället för papperstidningen. Tre fördelar med pdf-tidningen:

- Du kan läsa var, när och hur du vill
- Du får alltid pdf-tidningen på en bestämd dag
- Du gör en insats för miljön

Om du är intresserad av att få DT som pdf via e-post, är du välkommen att mejla din beställning till **pdf@sdr.org**. Uppge följande uppgifter:

- För- och efternamn
- Postort
- E-postadress

Läs mer på **dovastidning.se/pdf-tidning**

Välkommen att besöka teckenspraketsdag.se

Vi kan med glädje meddela att Dövas Tidning har tagit över domänen **teckenspraketsdag.se**. På sidan samlar vi olika teckenspråksrelaterade artiklar och webb-tv-klipp.

Nu nalkas Teckenspråkets dag den 14 maj. Vi vill gärna veta om ni ska ha något arrangemang den 14 maj eller tidigare. Välkommen att mejla till **redaktionen@dovastidning.se** med info om ert arrangemang. Berätta kortfattat om följande:

- Plats
- Tid
- Programinnehåll
- Bifoga en eventuell länk
- Bifoga eventuella bilder

Obs! Redaktionen förbehåller sig rätten att göra ett urval och korta insända bidrag.

SDR:s webbshop: handla.sdr.org

Posters

Unika posters med svenska handalfabetet och olika hudfärger. Posters finns med och utan motiv.

229:-

399:-

Paketpris

T-shirt

Turkos t-shirt med det svenska handalfabetet i vit färg. Finns i barn- och vuxenstorlekar. 100% bomull.

135:-

Vuxen

90:-

Barn

Teckenspråk till vardags

Lexikonet vänder sig till dig som vill lära dig svenskt teckenspråk. 430 illustrerade tecken från det svenska teckenspråket. Bokens storlek: 105x150 mm
Antal sidor: 114

109:-

Se fler produkter i vår webbshop: **handla.sdr.org**. Alla priser är inklusive frakt!

Välkommen att följa vårt instagramkonto @sdrhandla

Stöd Sveriges Dövas Riksförbund och vårt arbete för ett samhälle där teckenspråk är självklart!

Köp Månadslotten

Med dragning varje dag för 5 kr/dag — 150 kr/ mån*.

150 kr/mån*

Du får en gåva

400 kronor
ICA Presentkort
efter 3:e betalda Månadslotten

Erbjudande!

*+15 kr i fakturaavgift

Här är ett par av våra glada vinnare

Elisabeth 1.125.000 kr

Margareta 120.000 kr

- Månadslotten är Sveriges Dövas Riksförbunds & Synskadades Riksförbunds egna lotteri.
- Vi har vinstbevakning — du missar aldrig någon vinst.
- Högsta vinsten är 5 miljoner kronor i SUPER-dragningen varje kvartal, och 1 miljon är högsta varje månad.
- Eller vad sägs om att du kan vinna 10 000 kr/mån i ett helt år?

Överskottet från Månadslotten, SDR's och SRF's gemensamma lotteri, går bl.a. till rätten till teckenspråkstolk, så att medlemmarna kan vara delaktiga i samhället. Senast blev överskottet från Månadslotten till SDR **5 033 717 kronor**.

SVARSKORT – Fyll i och posta.

Vill du inte klippa i tidningen kan du istället beställa på www.manadslotten.se/tidning eller ringa 08-4000 0229.

Det går också bra att skanna denna QR-kod med mobilen för att komma till beställningssidan.

☒ JA TACK GÄRNA! Jag beställer Månadslotten för 150 kr*, med dragningar varje dag en hel månad och får, ca 5 veckor efter min tredje betalda Månadslott, ett presentkort hos ICA värde 400 kr. Jag får min Månadslott i en bekväm tillsvidareprenumeration direkt hem i brevlådan. Jag betalar då 150* kronor per månad med inbetalningskortet som medföljer utskicket (*15 kr tillkommer i fakturaavgift om jag inte betalar med Autogiro). Önskar jag avbryta min prenumeration meddelar jag det till kundservice.

2204MASDR

Månadslotten

Frankeras ej
Mottagaren betalar portot

E-post: _____

Telefon/Mobil: _____

Namn: _____

Adress: _____

Postnr./Ort: _____

Erbjudandet gäller nya kunder, en gång per person, längst till 2022-06-30 och dig som är fyllda 18 år och bor i Sverige. Din premie får du cirka 5 veckor efter att din tredje månadsbetalning registrerats. Vi kommer att lagra de personuppgifter du lämnar här och kan även komma att komplettera dessa i efterhand för att kunna fullgöra våra kundåtagande, leva upp till lagar och regler, samt för marknadsföring. Ideella Spel AB, SDR och SRF är personuppgiftsansvariga och hanterar alla personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Mer om detta, fullständiga och allmänna villkor samt licensid och vinstplan kan du läsa om på www.manadslotten.se/villkor. Förmånstagare är Sveriges Dövas Riksförbund & Synskadades Riksförbund. Spelar du för mycket? Läs om spelansvar på manadslotten.se/spelansvar. Månadslotten står under Spelinspektionens tillsyn.

POSTA SVARSTALONGEN PORTOFRI!
Vill du hellre skicka svarskortet i ett kuvert?
Fyll i och klipp ut svarskortet, lägg det i ett kuvert och posta till adress:

Månadslotten
SVARSPPOST
20685775
162 20 Vällingby

Spelar du för mycket?
Ring stödlinjen 020 - 81 91 00

Använd svarskortet eller ring vår kundservice på 08-4000 0229 eller beställ på www.manadslotten.se/tidning

myMMX

Välkommen till nya myMMX

Nu har **myMMX**-apparna fått nytt utseende och uppdaterats för en bättre och modernare användarupplevelse.

myMMX är bild- och texttelefoni för dig som vill ha ett konto till alla dina enheter. Det är en snygg och enkel app att ringa med. Med **myMMX** kan du ringa till andra bild- och texttelefoner, samt tjänster som *Bildtelefoni.net* och *Texttelefoni.se*. Logga in på PC, iOS och Android med samma konto. Du väljer själv vilken enhet du använder.

Läs mer eller kontakta oss:
mymmx.se

Intresserad?

Kontakta förskrivarna i din region för att få **myMMX**.
Ett konto till alla dina enheter.

myMMX®

myMMX finns i tre modeller

myMMX tc för video- och texttelefonsamtal. **myMMX text** för texttelefonsamtal. **myMMX db** för video och textsamtal för dig med dövblindhet eller kombinerad nedsatt hörsel och syn.